

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Första Kammaren. N:o 18.

Lördagen den 16 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 9 i denna månad.

Herr statsrådet *von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående ändring i villkoren för ett åt Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag från riksgäldskontoret beviljad lån;
- 2:o) angående ändring i vissa delar af Kongl. Maj:ts den 1 sistlidne februari till Riksdagen aflåtna proposition rörande försäljning af åtskilliga kronans jordområden i Malmö m. m.; samt
- 3:o) angående befrielse för rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet från erläggande af betalning för förbrukad exercis-ammunition.

Dessa propositioner blefvo härefter föredragna och, på begäran, bordlagda.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 14 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets memorial n:is 30 och 31, bevillningsutskottets betänkanden n:is 6 och 7 samt Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 6 och 7.

Efter förnyad föredragning af statsutskottets den 9 och 12 innevarande månad bordlagda memorial n:o 28, om anvisande af de i

regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor, biföll Kammaren hvad utskottet i memorialet hemställt.

Ifrågasatt ut-
förelsestull å
jernmalm.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda betänkande n:o 5, i anledning af väckta motioner om utförelsestull å jernmalm.

Hans excellens herr statsministern friherre Bildt: Då denna fråga sistlidne onsdag förevar i Andra Kammaren, afgaf jag der ett yttrande, hvilket jag anhåller att äfven här få afgifva, emedan detta yttrande är ett uttryck af regeringens åsigt i denna fråga.

Det torde vara min pligt att meddela Kammaren, att Kongl. Maj:ts regering, i likhet med herr Boström med flere reservanter till bevillningsutskottets nu föredragna utlåtande, anser, att Sverige ej eger rätt att pålägga exporttullar under den tid, som traktaterna med Frankrike och Spanien hafva gällande kraft, hvarken på de varor, som kunna afsändas till dessa länder, eller på dem, som sändas till de länder, med hvilka vi hafva fördrag om behandling såsom mest gynnad nation.

Reservanternas tolkning af artikeln IV i den nu gällande traktaten med Frankrike af den 30 december 1881 är obestriddig. Artikelens ordalydelse är följande:

»I afseende å utförelsen af varor från Frankrike till de förenade rikena samt tvärt om må icke föreskrifvas en mindre gynsam behandling än den för närvarande gällande.

För vapen och krigsammuniton blifver förfaringsättet beroende af de respektive staternas lagar och reglementen.»

Den är alldeles lika lydande med en artikel i traktaten med Frankrike af den 14 februari 1865.

För att nu rätt kunna bedöma hvad ordalagen i denna artikel innebära, beder jag få hänvisa till nämnda reservation och till protokollet vid de underhandlingar, som fördes rörande artikeln åren 1864 och 1865, emedan samma artikel utan diskussion antogs vid traktatens förnyelse år 1881. Af nämnda handlingar framgår, att de franske underhandlarna först fordrade, att man helt enkelt skulle besluta det inga exporttullar skulle få påläggas under traktatstiden — med undantag af de i artikelus mom. 2 omnämnda varorna, nemligen vapen och krigsammuniton.

De förenade rikenas ombud bestred denna fordran äfven därför att Norge redan då hade exporttullar, som ansågos nödvändiga att behålla. Sverige hade, som bekant är, vid den tiden ej några sådana tullar. Våra ombud förklarade deremot, att de ville uttala deras öfvertygelse om att någon förhöjning i nämnda tullar ej skulle af Norge ifrågasättas. Härmed ville de franska ombuden ej nöja sig utan yrkade ej allenast att Norge skulle förbinda sig att under traktatstiden icke höja der påbudna exporttullar, utan ock att Sve-

rige skulle förpligta sig att under samma tid ej pålägga några dylika tullar, eller korteligen, att de i afseende å dessa tullar i de förenade rikena bestående förhållandena skulle uti sjelfva traktaten omförmälas och genom densamma bekräftas.

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Till följd af detta yrkande var det, som *Kongl. Maj:t medgaf*, på sätt som synes af det utaf reservanterna anförda statsrådsprotokollet af den 2 februari 1865, att de förenade rikenas minister i Paris, som var deras ombud vid förhandlingarna, skulle få antaga en bestämmelse, innebärande att under traktattiden några utförseltullar ej skola i Sverige påläggas och de i Norge påbudna dylika tullar ej förhöjas.

Detta *Frankrikes yrkande* och *Sveriges medgifvande* rörande utförselstullar affattades derefter uti artikeln IV. — Någon tvekan om hvad dess ordalag innebära kan således ej finnas.

Fäfångt är försöket att af innehållet i artikeln XI gifva stöd åt den åsigt, att frågan om exporttullar nu vore fri, ty, såsom reservanterna med rätta säga, är denna XI — i 1865 års traktat n:o X — endast en artikel, hvarigenom de fördragsslutande länderna försäkra hvarandra om behandling som den mest gynnade nation. Denna artikel framlades ock samtidigt med artikeln IV. — Ordalagen i artikel XI har Frankrike äfven begagnat i andra traktater för att försäkra sig om att behandlas som en mest gynnad nation, t. ex. i dess traktat med Italien af år 1881, der en med ifrågavarande lika lydande finnes införd.

Artikeln XI kan således lika litet som någon annan artikel i traktaten borttaga eller försvaga artikeln IV:s otvetydiga förbud mot exporttullarne. Frågan om dessa tullars lämplighet eller önskvärdhet blifver därför ej fri, förr än traktattiden med Frankrike och Spanien tilländalupit.

Jag beklagar att det i reservationen intagna transsumt af statsrådsprotokollet kommit utskottet till handa först sedan utskottets majoritet fattat sitt beslut. Det har emellertid nu genom reservationen kommit till Kammarens kännedom, och Kammaren är därför ock i tillfälle att nu fatta ett annat beslut, hvarigenom Kammaren, utan att därför uttala något ogillande af hvad utskottet föreslagit, visar att den vill och skall upprätthålla de beslut, som dess företrädare i lagstiftningskallet lagligen fattat och Konungen bekräftat.

Friherre Klinckowström: På det att icke någon misstyding måtte ske till följd af hvad jag nu i den föreliggande frågan ämnar yttra rörande min ställning till densamma, ber jag att till en början få förklara, att jag med nöje skulle lemnat min röst till åsättande af en skyddsexporttull på jernmalm, så vida denna fråga hade varit en vanlig tullbevillningsfråga. Men, som herrarne alla veta, är denna fråga förbunden med vissa traktatsbestämmelser mellan Sverige och Norge, å ena, samt Frankrike och Spanien, å andra sidan, och under sådana förhållanden hade jag trott, att utskottet skulle hafva rättast

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

bort förena sig med den reservation, som en af majoriteten inom utskottet afgifvit och som finnes betänkandet bifogad, nemligen herr Wallbergs, rörande skrifvelse till Kongl. Maj:t att söka upphäfvande af dessa bestämmelser, i fall desamma skulle lägga hinder i vägen för den ifrågasatta tullsatsens påläggande. Men sedan nu hans excellens statsministern afgifvit en förklaring rörande frågans rätta ställning gent emot våra traktatsmagter, finner jag ingenting annat för Kammaren att göra än att afslå densamma, och skulle jag dervid vilja bedja Kammaren förena sig med den reservation, som af herr Boström med flere ledamöter inom utskottet afgifvits och hvars kläm finnes att läsa längst ned på sid. 14 i betänkandet, inskränkande sig till det yrkande: »att ifrågavarande motioner för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda».

Vi veta alla, att den franska och spanska traktaten tilländalöper den 1 februari 1892. Senast ett år förut, således sist den 1 februari 1891, böra dessa traktater uppsägas, derest uppsägningen skall vara gällande. Som herrarne veta, samlas 1891 års Riksdag den 15 januari, och då är det faktiskt omöjligt för Riksdagen att i en så vigtig fråga kunna besluta, synnerligast som den först måste remitteras till vederbörligt utskott. Häraf följer, att det ovilkorligen måste tillkomma 1890 års Riksdag att öfver dessa vigtiga traktatsfrågor yttra sig och fatta beslut.

Då nu så är, och då det gäller förhållandena till främmande magter, så måste vi lita till vår nuvarande regerings nit och skicklighet att bereda dessa traktatsfrågor ett sådant slut, som jag är öfvertygad om att dåvarande Riksdags pluralitet skall önska, nemligen uppsägning af tariff-handelstraktaterna, och icke endast detta, mine herrar, men dermed är förbundet en ny reglering af *samtliga* de öfver ett tiotal år gamla handels- och sjöfartstraktater, eller enbart handelstraktater, som Sverige afslutat med de flesta europeiska magter med klausulen »att behandlas lika med den mest gynnade nation». När vi sålunda våga hoppas på vår nuvarande regerings biträde att besegra de icke obetydliga svårigheter, hvilka ännu ligga i vägen för tullskyddsfrågans slutliga och nyttiga seger, synes det mig både lämpligt och grannlaga att genom ett så beskaffadt afslag på bevillningsutskottets förevarande betänkande, som det reservanternas här föreslagit och som jag tagit mig friheten nyss förorda, lemna regeringen ett bevis på förtroende och tillit i denna vigtiga fråga.

Jag får på grund deraf hemställa till herr greffen och talmannen om proposition å det yrkande, att de ifrågavarande motionerna för det närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Reuterswärd: Jag har med den största uppmärksamhet följt det yttrande, som hans excellens herr statsministern nyss afgifvit, och särskildt fäst mig vid slutet af hans anförande, deri han beklagade, att de handlingar, hvarom han ordat, kommit utskottet

till handa först sedan utskottets majoritet fattat sitt beslut. För min del får jag säga, att jag ännu mera beklagar tillvaron af dylika handlingar, hvilka visserligen, när de nu en gång finnas till, bort i sammanhang med framläggandet af 1865 års franska handels-traktat till Riksdagen öfverlemnas. Ty när dessa handlingar hafva så stor betydelse för tolkningen af 4:de artikeln i traktaten, hade det i sanning icke varit för mycket begärtdt, att Riksdagen också fått del af desamma. Man kan ju tänka sig att en regerings hemlighållande af dylika dokumenter skulle rent af kunna träda för när den svenska folket genom grundlagen tillagda rätt att sig sjelf genom Riksdagen allena beskatta. Blotta tanken på möjligheten af sådana hemliga handlingars tillvaro är upprörande för hvarje fosterländskt sinne.

Emellertid tillhöra nu dessa åberopade handlingar en tid, år 1864, då underhandlingar pågingo om den blifvande traktaten af 1865. När fråga då uppstod att främtaga Sverige dess rätt att, om så nödigt vore, åsätta exporttullar, yttrade vår dåvarande minister i Paris, friherre Adelsvärd, att enär Sverige så nyligen afskaffat exporttullar, funnes ingen anledning till antagandet, att Sverige skulle under traktattiden vilja å nyo införa sådana. Men detta gälde för 1865 års traktat. Den traktat deremot, hvilken vi nu hafva att följa, är intagen i svensk författningssamling för år 1882 under n:o 14. I slutet af ingressen till denna nådiga förordning heter det, att denna traktat blifvit undertecknad och »lydande ord för ord som följer». Det är sålunda ordalagen i denna traktat vi hafva att följa. När 1881 års underhandlingar om traktatens fortsättande egde rum, nämndes icke ett ord om hvad som yttrats och protokollförts år 1864 rörande tolkningen af 4:de artikeln, och då jag betraktar 1881 års traktat såsom en för sig fristående handling och den af år 1865 såsom en öfvervunnen ståndpunkt, vågar jag säga, att hvad som uttalades år 1864 icke har det ringaste att skaffa med hvad som skedde 1881, synnerligast som icke ett ord i frågan då nämndes.

Märkvärdigt är emellertid, mine herrar, att, trots 1865 års traktat, beslöt svenska Riksdagen 1874, att den s. k. norrbottenslagen skulle antagas, hvarigenom förbjöds all utförsel från Norrbotten af pitprops eller undermåligt virke, som icke hölle minst 7 decimaltum i genomsärning på ett afstånd af 16 fot från storändan. Huru kunde detta ske?

Några år senare utfärdades en dylik lag för Vesterbotten. Det heter i 1 § af denna uti svensk författningssamling under n:o 59 intagna förordning: »barträd, som, efter hvad här nedan i § 2 sägs, är att anse såsom undermåligt, må icke, i form af rundt, biladt eller sågadt virke, till in- eller utländsk ort skeppas eller i fartyg inlastas eller vid lastageplats till inlastning uppläggas och ej heller till plank, bräder eller annat dylikt försågas eller intagas inom såginrättning, i sågränna eller inom område, som begagnas till sågplats eller sågbacke» etc.

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.*
(Forts.)

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Om Sveriges regering och Riksdag redan år 1874, då den in-
gångna traktaten var relativt ny, kunde fatta ett sådant beslut, som
berörde vår på Frankrike så betydelsefulla träexport, och mot hvil-
ket beslut detta land sålunda kunde på goda skäl göra invändningar,
så förefaller det mig högst besynnerligt, om icke Sveriges regering
nu, då frågan gäller artikeln jernmalm, en vara, som aldrig gått
till Frankrike och sannolikt icke heller kommer att under den åter-
stående traktatstiden dit utföras, skulle genom sin mellankomst på
öfverenskommelsens väg kunna åt vårt land värna en rätt, hvars
utövande ej är af beskaffenhet att på minsta vis eller i något af-
seende skada våra båda traktatsmagter, Frankrike och Spanien. Det
skulle vara förvånande, om ej Frankrike, ett land med hvilket vi
stå på den vänskapligaste fot, nu skulle vilja medgifva oss en sådan
rättighet, helst Frankrike sjelf flera gånger under traktatstiden för-
behållit sig motsvarande eftergifter i de kontraherade bestämmelserna.

Det står dessutom i traktaten, att om de kontraherande mag-
terna skulle, under den tid traktaten gäller, anse nödigt att, med
afseende å densamma, vidtaga vissa förändringar, får sådant på un-
derhandlingens väg ske. Och, mine herrar, det är icke annat vi
begära. Om Frankrike svarar bestämdt »nej» — då torde det väl
icke vara oss annat öfrigt än att, så länge traktaten räcker, stå
redlösa gent emot en mächtigare nation och kunna ej glädja oss åt
att, så länge detta tryck tynger på oss, få vara ett fritt folk.

Jag har varit i tillfälle att i denna fråga tala med rättslärde
utom riksdagen, hvilka öfvertygat mig derom, att så vida traktaten
får efter ordalydelsen tolkas, ligger intet juridiskt hinder i vägen
för den åsigt, bevillningsutskottet här uttalat, och särskildt har jag
med tillfredsställelse sett ett referat af professor Rydins sistlidne
onsdag i Andra Kammaren hållna anförande, der han alldeles posi-
tivt förklarar, att någon laglig grund för en motsatt uppfattning ej
förefinnes.

Att ingå i några närmare detaljer rörande utskottets förslag
skall jag nu söka undvika, men det är dock några i annan motion
framställda spörsmål, som jag vid detta tillfälle ber att få bemöta.
Samtidigt med den af mig väckta motionen är en annan sådan in-
lemnad från denna Kammar, i syfte att icke någon utförselstull
mätte åsättas den malm, som utföres från mellersta Sverige. Be-
villningsutskottet tog äfven den frågan i öfvervägande, men fann
detta omöjligt, emedan man ansåg, att det vore olämpligt att stifta
särskilda lagar för norra Sverige eller lappmarkerna, enär samma
bestämmelser borde gälla för hela riket. Det är i sistnämnda motion
taladt om, att om en sådan tull åsattes, skulle derigenom omöjlig-
göras all export från mellersta Sveriges gruffält. Jag vågar bestämdt
påstå, mine herrar, att, då Luleå—Ofoten-jernvägen blifvit framdragen
till Luossavaara, der det finnes så ren jernmalm, att man knappt kan
upptäcka en gråstensbit så stor som ett par händer, och der malmen
med en jernhalt af 73--75 % ligger öfver jorden uppe i dagen, kan

man icke tänka sig att mellersta Sveriges grufegare, som måste bryta sin malm i de djupa grufschakten och sedermera efter föregången sofring af malmen icke få upp densamma till högre jernhalt än 40—50 %, skola kunna konkurrera med egarne af Gellivara-fälten. Detta blir en ren omöjlighet och jag är därför öfvertygad, att för mellersta Sveriges grufegare och malmexportörer kommer en sådan malmtull icke att medföra ringaste fara.

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Man har vidare sagt, att i fredstraktaten mellan Sverige-Norge och Ryssland rörande Finlands afträdande skulle ligga ett hinder för en dylik tulls åsättande, enär i nämnda traktat skulle vara finske undersåtar medgifvet att från Sverige utan afgift afhemta vissa kvantiteter jernmalm. Så är dock icke förhållandet. Det står i handelstraktaten mellan Sverige-Norge å ena sidan och Ryssland-Finland å andra sidan den 26 februari 1828 i dess 14:de artikel föreskrifvet:

»Bruksegare i Finland skola kunna, under loppet af trenne år, räknadt ifrån den dag, då ratifikationerna å närvarande konvention blifvit utvexlade, låta årligen i Sverige uppköpa och derifrån tullfritt utföra, icke allenast 9,946 och $\frac{1}{2}$ skeppund tackjern i svensk vikt, af hvad sort och ifrån hvilken ort de åstunda, utan att vara förbundne att inskränka sig till de uti deras privilegier bestämda arter, utan äfven 23,767 skeppund jernmalm, hvilken skall tagas ifrån de ställen och orter, hvarifrån denna malm förut varit tagen, nemligen ifrån grufvorna i Södermauland 19,556 skeppund och ifrån grufvorna i Roslagen 4,211 skeppund, på sätt hittills öfligt varit; men om det skulle hända, att de sålunda fastställda kvantiteter icke, innan ett års utgång, blifvit utförda, skall denna omständighet icke kunna åberopas såsom skäl att, för det påföljande året, till förmån för storfurstendömet Finland, öka utförseln af tackjern och jernmalm, och denna utförsel skall i intet fall kunna öfverstiga, för hvarje år, de här ofvan anförda kvantiteter.»

Konventionen af 1828 ersattes af konventionen den 23 juni 1834, som i detta ämne föreskref (ordagrant samma bestämmelser som här ofvan äro nämnda) med afseende å kvantiteten samt med utslutande af tiden (eller de 3 åren), och heter vidare: »Tullafgifterna, vid utförsel skola icke öfverskrida efterföljande belopp, nemligen för 1 skeppund tackjern sex skillingar i silfver svenskt mynt, samt för 1 skeppund jernmalm $1\frac{1}{2}$ skilling i silfver i samma mynt.»

Härvid förstås att de bruksegare, hvilka begagna den tillåtelse som i denna artikel beviljats, ega att ställa sig de lagar och författningar till efterlefnad, som i storfurstendömet Finland gälla i afseende å införsel af jernmalm och tackjern.

Den 5 maj 1838 afslöts en ny konvention, hvilken icke meddelade några föreskrifter uti ifrågavarande ämne. Der stod:

»Till konventionen fogades en »*additional artikel*», i hvars ingress förklaras, att sedan i den afslutade handels-, sjöfarts- och vänskapstraktaten de allmänna grunder bestämts, som dädanefter kom-

ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Ports.)

ma att blifva gällande för handeln och sjöfarten, de respektive regeringerne »erkänt nyttan att ännu för en inskränktare tidrymd bibehålla vissa ömsesidiga medgifvanden, som innefatta några undantag ifrån gällande tulltariffer och allmänna stadganden», hade öfverenskommit om följande särskilda stadganden, som bestämde att bruksegare i Finland kunde i Sverige uppköpa och utföra till olika kvantiteter för åren 1839, 1840 och 1841, hvarefter någon dylik bestämelse ej funnits.»

Att då tala om att vi skulle begå ett brott emot Finland genom att lägga tull på jernmalm håller icke streck.

Jag anhåller att nu på samma gång få nämna, att jag gjort mig mycket besvär med att i handlingarna från 1874 års riksdag, då norrbottenslagen antogs, se efter, huru vida inom kamrarna, der motståndet mot denna lags antagande var så starkt, någon enda talare framhöll att franska traktaten lade hinder i vägen för lagens genomförande. Jag har dock icke kunnat finna ett enda exempel härpå, hvilket tyckes bevisa, att Sverige åtminstone år 1874 trodde sig vara i sin goda rätt att pålägga utförselstull.

Nu säger 4:de artikeln i traktaten: »I afseende å utförsel af varor från Frankrike till de förenade rikena samt tvärt om får icke föreskrifvas en mindre gynsam behandling än den för närvarande gällande. För vapen och krigsammunition blifver förfaringssättet beroende af de respektive staternas lagar och reglementen.» I artikeln 11, der man först talar om tullafgifter och förbud, säges: »De höga fördragsslutande parterna tillförsäkra hvarandra ömsesidigt i allt hvad införsel, utförsel och transitoförsändning angår samma behandling, som tillkommer den mest gynnade nation. Hvardera parten förbinder sig att låta den andra komma i åtnjutande af hvarje förmån, privilegium eller nedsättning i tulltarifferna vid införseln eller utförseln af de i denna traktat omförmälda eller icke omförmälda artiklar, som den kan komma att medgifva en tredje magt. De höga fördragsslutande parterna förbinda sig deremot att icke mot hvarandra bestämma några afgifter eller några införsels- eller utförselsförbud som icke på samma gång komma att tillämpas på öfriga nationer.»

Såsom jag läser och förstår denna 4:de artikel, handlar den endast om sjelfva behandlings- eller förfaringssättet vid varors in- och utförsel. Jag förstår dermed att, om ett franskt fartyg kommer hit och lastar varor på Frankrike, kunna icke vederbörande här i landet lägga svårigheter och hinder i vägen för att dervid begagna samma bekväma sätt att mottaga varorna, som varit vanligt vid den tid, då traktaten skrefs. Detta kallar jag behandlings- eller förfaringssätt, men med tullbeskattning eller tullafgifter menar jag de afgifter, som omtalas i 11:te artikeln i traktaten. Bevillningsutskottet har nu icke föreslagit några andra förbud än sådana, som skola tillämpas på andra länder, och då måtte vi väl efter mitt förmenande vara i vår fulla rätt.

Nu säger man visserligen att vi af grannlagenhetsskäl mot ett bolag, som erhållit koncession på att bygga jernväg mellan Luleå och Ofoten, icke skulle pålägga någon utførselstull på malm, emedan detta skulle motverka bolagets intressen. Jag ber då få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att detta *utländska* bolag endast erhållit koncession på att bygga jernvägen och dervid fått sig sådana fördelar medgifna, att aldrig något svenskt bolag erhållit något liknande.

Detta bolag har dessutom genom särskild tillåtelse erhållit rätt att taga 25 procent högre frakt på vissa effekter, än någon enskild eller statens jernvägstaxa upptager.

Med så enorma frakter är det för kringliggande ort absolut omöjligt att med fördel kunna tillgodogöra sig så väl sin jernmalm som sina skogsprodukter. — Trafikstyrelsen har också i sitt utlåtande sagt, att detta är ett monopol, lagdt i händerna på detta utländska bolag, som kan omöjliggöra all annan utførsel än de produkter bolaget eger. Det är icke nog med att bolaget erhållit rätt att bygga jernvägen, utan har med denna koncession detsamma blifvit beviljadt en betydlig sträcka mark å ömse sidor om jernvägen, som sålunda bildar ett bälte eller jordområde, som afskar hela den skandinaviska halfön och sålunda delar vårt land i tvenne delar.

Var det må hända så den store mannen tänkte, då han yttrade, att vi inom egna landamären skulle förvärfa Finland åter? Denna jernväg kan ju den ena dagen egas af det utländska bolaget, den andra dagen af ett annat, och vi kunna ju aldrig veta med hvilken utländsk magt, vi slutligen få att göra i denna sorgliga affär. Jag begagnar tillfället att säga, att jag Gud ske lof icke har del i denna koncessionsfråga, enär jag hörde till de 21 eller 22 i denna kammare, som röstade emot koncessionen för Luleå—Ofoten-banan.

Att inlåta sig på den ännu viktigare politiska sidan af frågan, torde må hända icke vara lämpligt i detta nu, men för ett fosterländskt sinne kännes det i sanning bittert att vi så låtit binda oss, att vi stå alldeles magtlösa, när det gäller att värna våra fosterländska intressen.

Jag har nu försvarat bevillningsutskottets åsigt och min pligt likmäktigt öppet uttalat min åsigt. Jag öfverlemnar nu åt kammaren att fullgöra sin pligt. Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Friherre Barnekow: Efter hans excellens statsministerns nu afgifna förklaring vågar jag nästan taga för afgjort, att pluraliteten af kammarens ledamöter iuser omöjligheten af att för närvarande kunna göra någon ändring i tullsatserna. Jag skall nu bedja få rätta ett yttrande i slutet af herr statsministerns anförande, der han nemligen beklagade, att transsumtet af regeringens protokoll öfver förhandlingarna vid traktaternas ingående för sent skulle kommit bevillningsutskottet till handa, så att utskottet redan före dess ankomst

*Ifrågasatt ut-
førselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

*Ifrågasatt ut-
förelsestull å
jernmalm.
(Forts.)* skulle fattat sitt beslut. Jag skall dock bedja få upplysa, att så var icke förhållandet, ty detta transsumt låg på utskottets hord och förelästes redan, innan beslutet fattades. Det var således icke obekant för utskottets pluralitet, men det oakadt blef utskottets beslut sådant det här föreligger.

Jag skall vidare bedja att få till bemötande upptaga ett yttrande af förre talaren. Han sade nemligen, att om vi i närvarande stund på grund af traktaterna icke kunde åsätta någon utförelsestull, så borde regeringen åtminstone kunna medverka till att vi på öfverenskommelsens väg kunde erhålla sådan rätt.

Jag skulle möjligen kunna vara af den mening, om jag hade samma uppfattning som den siste talaren, men, sedan herr statsministern nu yttrat sig, kan jag icke dela hans åsigt. Jag kan nemligen icke fatta och förstå att, sedan en statsminister bestämdt uttalat att regeringens uppfattning är, att det är omöjligt att åstadkomma något sådant, förrän de ingångna traktaterna gått till ända, en riksdagsmajoritet, som i mångt och mycket har samma åsikter som regeringen, skulle kunna med utsigt om framgång vända sig till denne statsminister och bedja honom söka utverka något, som han förklarar omöjligt. — Jag skall nu icke upptaga tiden med något vidare ordande om exporttullar, ty deras öde hoppas jag redan är afgjort, men, eftersom jag har ordet, skall jag bedja få beröra en sak, som jag förutser kommer att blifva föremål för anmärkning, och det är att det står i reservationen: »äfven vi skulle icke hafva motsatt oss, att en afgift påläggas» etc.

Jag bemöter detta redan nu, ehuru ingen anmärkning deremot blifvit gjord, för att slippa begära ordet ännu en gång. Vid föredragningen af reservationen var jag betänksam, huruvida jag skulle skriva under densamma eller icke, just därför att det talades om åläggande af dylika afgifter, men jag skall förklara hvad dermed afses.

Ehuru jag representerar de sydligare delarne af vårt land, har jag alltid tillhört det parti, som varmt nitälskat och hyst intresse för de nordligaste landskapen. Jag har alltid önskat och ifrat för att dessa norra landskap så hastigt som möjligt skulle komma i förbindelse med det öfriga Sverige och, sådan ställningen nu är, måste det af politiska skäl vara af största vigt, att eu sådan förbindelse så fort som möjligt kommer till stånd. Ekonomiska svårigheter hafva dock alltid varit i vägen, då det varit fråga om jernvägens fortsättande norr ut, och man har alltid sagt att man skulle bygga sakta, emedan man förlorade för hvarje mil man byggde.

Är det nu verkligen ett faktum, att i dessa aflägsna trakter finnas sådana outtönliga rikedomar och guldgrufvor, som man säger, skulle då icke de landsdelar, som besitta sådana rikedomar, sjelfva kunna bidraga och hjälpa till vid jernvägsbyggnaden? Skulle man icke genom ett sådant bidragande bryta udden af det skälet, som så ofta anförts mot norra stambananas fortsättande, om man från Norrlands egna rika hjälpkällor upptog bidrag dertill? Det är af

denna anledning jag sällat mig till reservanterna, men ingalunda för att i någon mån undertrycka ett svenskt eller utländskt bolags verksamhet. Det är också därför reservanterna icke ingått i pröfning om eller föreslagit några belopp, utan endast förmodat att en afgift borde kunna åsättas. Detta tror äfven jag, och därför har jag undertecknat reservationen. På grund af hvad jag nu i kort-het haft äran andraga vågar jag anhålla om afslag å utskottets hemställan samt om bifall till den af herr Boström m. fl. afgifna reservationen.

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Herr Stephens: Den af bevillningsutskottet föreslagna export-tullen på jernmalm kommer att hindra, om icke alldeles omöjliggöra, utförseln af en af landets produkter, hvaraf vi ega tillgång i sådant öfverflöd, att, äfven om den exporterades under århundraden, densamma icke skulle taga slut. Samtidigt härmed uppoffra så väl staten som enskilde svenske män årligen stora summor för att utveckla och befordra Sveriges export. Någon konsekvens häri har jag icke kunnat finna, men, säger man, särskilda omständigheter fordra äfven derefter lämpade åtgärder.

Herr Burén har i sin motion sagt, att på världsmarknaden finnes brist på jernmalm. Denna brist skulle kunna fyllas genom export af jernmalm från Sverige. Men, anser han, detta skulle vara stridande mot svenska jernhandteringens intresse och äfven tillskynda landet en nationalförlust. Äfven utskottet tyckes dela dessa herr Buréns åsikter. Utskottet säger nemligen: »Att en dylik export af jernmalm skall, såsom motionärerna påpeka, lända vår urgamla bergshandtering till stort men, om icke alldeles undergräfvat dess bestånd, anser utskottet ligga i öppen dag. Förarbetningen af dessa rika malmer böra vi på allt sätt söka förbehålla åt vårt eget land, och detta så mycket hellre, som det för den svenska bergshandteringen måste vara ödesdigert, om på världsmarknaden kan till jemförelsevis billigt pris utbjudas en malm, hvaraf frambringas ett jern af den beskaffenhet, att det kan uthärda en täflan med det svenska.» Men, mine herrar, jag nödgas bestrida, att det finnes någon brist på jernmalm på den utländska marknaden. Icke heller tror jag, att på många år en brist kommer att uppstå. Verldens årliga förbrukning af jernmalm belöper sig till omkring 50 millioner tons. Enligt den beräkning jag verkställt skulle Luleå—Gellivara jernväg med ansträngande af hela sin trafikförmåga icke kunna forsla till hafvet mer än $2\frac{1}{2}$ millioner tons om året, men detta är endast 5 procent af hela verdens förbrukning. Att en så ringa tillökning i tillgången på jernmalm skulle kunna inverka på priset och höja detsamma, anser jag icke troligt. Icke heller kan jag tro att en stor export af malm från Gellivara rika malmfält eller fördyrandet af dess malmer skulle på något sätt kunna åstadkomma en förbättring i konjunkturen för det svenska jernet. Detta så mycket mer, som vårt jern är träkolsjern, hvilket står i betydligt högre pris än

Ifrågasatt ut-
 förselstull å
 jernmalm.
 (Forts.)

stenkolsjern. Dessutom har detta jern en speciel användning för särskilda ändamål, och användningen deraf är i utlandet ganska begränsad. Den nationalförlust, som landet skulle lida genom exporten af malm, skulle ligga deri, att tillgångarna med tiden skulle taga slut, men enligt de af geologiska byrån på Kongl. Maj:ts befallning år 1875 gjorda undersökningar visar sig, att Gellivara, Luossavaara och Kiruonavaara malmfält innehålla öfver jord 19 milliarder centner eller nära 800 millioner tons malm. Äfven med en stor export, det vill säga den största, som Gellivara-Ofoten-banan skulle kunna befordra, skulle det således åtgå öfver 300 år att förbruka dessa öfver jord hittills kända tillgångar. Jag tror således icke, att vi behöfva befara, att inom äfven en aflägsen framtid våra malmtillgångar skulle taga slut.

Men för att producera jern behöfves icke blott malm, dertill erfordras äfven bränsle. Utan bränsle åstadkommes icke något jern. Bränsletillgången i verlden torde vara betydligt mera begränsad än malmtillgången. Enligt senast gjorda beräkningar skulle de mäktiga engelska stenkolslagren inom omkring hundra år i det närmaste vara slut. För att styrka detta vill jag uppläsa en uppsats i Nya Dagligt Allehanda för den 11 i denna månad, som lyder sålunda:

»De engelska kollagren. I den statistiska föreningen i London har Price Williams hållit ett föredrag om den mycket omtvistade frågan, huru länge det engelska kolförrådet ännu skall kunna hålla ut. Den år 1871 tillsatta kungliga kommission, som skulle undersöka denna fråga, hade kommit till det resultat, att det skulle dröja ännu i 350 år, innan förrådet skulle vara uttömdt. Williams kom emellertid på grund af en mycket sorgfällig statistisk undersökning och noggrann beräkning till det resultat, att det 1983 icke längre skall finnas kol i England med undantag af grufvorna i Denbrigh och Flint, som skola kunna gifva kol i ännu 250 år. I de stora koldistrikten i Syd-Wales skulle efter hans åsigt vara förråd blott i ytterligare 46 år. I Lancashire skulle kolförrådet vara ännu i 74 år och i Northumberland och Durham i 94 år.»

Således, mine herrar, att spara på våra outtömliga malmtillgångar till den tiden inträffar, då inom rimligt afstånd icke finnes tillgång på bränsle att nedsmälta malmen med, synes mig vara en högst oklok åtgärd, men att så bör förfaras anser utskottet ligga i öppen dager. Engelsmännen, som äro ett praktiskt folk, hafva likväl icke lagt exporttull på stenkol, ehuru de kunde hafva mycket mera skäl att så göra än vi att lägga exporttull på jernmalm. De hafva också förbrukningen af sina stenkol att tacka för den framstående ställning de intaga i verlden. En betydlig export af jernmalm från Sverige skulle tillföra vårt land betydliga kapital och bereda vårt folk mycket arbete. Således skulle denna export, i stället för att blifva en nationalförlust, blifva källan till förvärf åt landet och till betydliga rikedomar, så vida den får fortgå och utveckla sig ostördt utan några hindrande afgifter.

Stora kapital hafva nedlagts i Norrbotten för att bygga en jernväg, hvilken hufvudsakligen kommit till stånd för att föra Gellivara malmfälts rika tillgångar till hafvet. Hvarje afgift, som skulle kunna hindra eller omöjliggöra denna rörelse, skulle hafva till följd, att jernvägens egare skulle söka undvika de skadliga följderna af denna tull, om den blefve pålagd. Detta synes mig vara klart. De skulle för att rädda sina kapital söka åstadkomma utvägar för att undvika följderna deraf, och sådana utvägar äro lätt funna. Äro de hindrade att föra de svenska malmen till de engelska stenkolen, så kunna de föra de engelska stenkolen till de svenska malmen, och att detta blifver en lönande handtering, skall jag söka visa. Norrbottens malmer hålla i medeltal icke mer än 67 procent jern. Således åtgår $1\frac{1}{2}$ ton malm till frambringande af 1 ton jern. För utförelse af malm behöfs således en och en half gång så många fartygstons, som skulle behövas för att utföra af samma malm tillverkad jern. Till frambringandet af 1 ton jern erfordras 1 ton koks. Således skall samma fartyg, som lastadt med koks seglar till Luleå eller framdeles Ofoten, äfven kunna fullastadt med jern återföra allt det jern, som det medförda bränslet kunnat nedsmälta, hvaremot vid malmexporten fartyget måste segla till bestämmelseorten, lastadt i ballast. Resan är lika lång och kommer att kosta nästan lika mycket, om fartyget seglar ballastadt eller lastadt med koks. Följaktligen kommer koks icke enligt mitt förmenande att ställa sig mycket dyrare vid de svenska koksmasugnarne än i de engelska hamnarne. En exporttull på jernmalm kommer således att påskynda utvecklingen af en storartad tackjernstillverkning i Norrbotten, men den kommer icke att blifva mellersta Sveriges jernhandtering till nytta, långt derifrån. Denna jernhandtering innehar nu största delen af den inhemska jernmarknaden, men det billigare gellivarajernet kommer att uttränga träkolsjernet från denna inhemska marknad. Således, i stället för att blifva räddning, skall, fruktar jag, denna tull blifva det mellersta Sveriges jernhandterings ruin.

*Ifrågasatt ut-
förelse till å
jernmalm.
(Forts.)*

Utskottet säger slutligen: »Då Luleå—Ofotens jernvägsbolag i sitt den 14 december 1888 till Kongl. Maj:t ingifna anbud, att svenska staten år 1904 skulle eventuellt komma i besittning af dess jernväg, erbjudit sig att från början af år 1892 afstå 6 shillings per ton, motsvarande ungefär 55 öre för 100 kilogram, utvisar detta, såsom jemväl i herrar Reuterswärds och De Laval's m. fl. motioner påpekats, att bolagets vinst måste skattas till minst nämnda belopp, men antagligen är ännu större.» Denna utskottets åsigt kan jag icke dela. Jag kan väl förstå, att det engelska bolaget Luleå—Ofotens jernvägsaktiebolag skulle hafva intresse af att visa, att det drifver en mycket lönande handtering. Jag kan också förstå, att det för dem skulle vara af ofantlig vigt att förmå svenska staten att garantera 4 procent på deras jernvägs kapital och på samma gång befria dem från faran af den för dem så förhatliga exporttullen. Men jag nödgas betviffa, att den inkomst, de skulle erhålla

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

af ett pris för malmen af 6 shillings per ton, skulle vara tillräcklig för att bolaget skulle ega bestånd, ännu mindre för att lemna några besparingar. Enligt uppgift har gellivaramalmen betingat ett pris af 12 shillings per ton fritt i Luleå. Derifrån afgå 6 shillings per ton; återstå således 6 shillings eller 5 kronor 40 öre per ton. Beräknar man nu, hvad det skulle kosta på statens jernvägar med nuvarande låga pris att forsla malm 192 kilometer, så finner man, att det blir 4 kronor 30 öre. Lägg härtill den afgift, som jernvägsbolaget har att betala grufbolaget, hvilken kan beräknas till 50 öre, så blir det 4 kronor 80 öre. Afrages denna summa från 5 kronor 40 öre, så återstå 60 öre, det vill säga 2½ öre per centner, för hvilken summa bolaget skulle bryta malmen, lasta den på vagnarne, lossa vid hamnar och betala hamnavgifter. Då nu herr Eriks-son i sin motion upplyser, att det kostar 12 öre per centner i mel-lersta Sverige endast att bryta malmen, nödgas jag betvifla riktig-heten af de uppgifter, som af engelska bolaget lemnats.

Vidare är det mycken fråga om, huruvida Luleå—Gellivara-
banan kan frakta malm till samma låga taxa som statens jernvägar, i synnerhet som der icke är någon synnerlig persontrafik eller trafik af sådana varor, som kunna betala en högre frakt. Dertill kommer, att nästan alla uppgående vagnar komma att gå tomma. Att så-
ledes jernvägsbolaget för 6 shillings per ton skulle kunna bryta malmen, frakta den och betala driftkostnader och ränta på sitt obligationslån, det nödgas jag betvifla.

Af hvad jag sagt torde herrarne finna, att jag anser hvarje afgift å export af jernmalm skadlig. Det är dertill i närvarande stund icke tillrådligt att stöta sig med den magt, till hvilken vi sälja $\frac{2}{3}$ af vår export. Som vi för öfrigt veta att traktaterna och norska mellanrikslagen lägga hinder i vägen för åsättande af exporttullar, får jag yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Forssman: Jag har icke kunnat förena mig i den reservation, som afgifvits af utskottets ordförande och åtskilliga ledamöter af denna kammare, och ber därför att få i korthet angifva skälen, hvarför jag icke kunnat detta. Det är till följd af ordalydelsen i början af reservationen, der reservanterna yttra sig på följande sätt: »Äfven vi skulle icke hafva motsatt oss, att en afgift pålægges den jernmalm, som ur landet utföres, om vi ej varit öfvertygade derom, att Sveriges med Frankrike och Spanien ingångna handelstraktater lägga bestämda hinder i vägen därför.» Hvar och en, som upp-
märksamt läser denna passus, skall finna, att ordet afgift här icke kan betyda annat än tull; ty vi veta att traktaterna icke lägga hinder för påläggande af annan afgift än tullavgift. Reservanterna hafva således bestämdt uttalat sig för åsättande af exporttull å jern-
malm. Jag har deremot för min del icke ansett nödigt att i frågans närvarande läge göra ett sådant uttalande, då det torde få anses till fullo ådagalagd, att våra traktater utgöra ett verkligt hinder för

åsättande af exporttullar. Man kunde således hafva besparat sig pröfva frågan om lämpligheten af exporttullar till den tidpunkt, då sådana tullar kunde åsättas och hindret derför vore borta.

*Ifrågasatt ut-
förseletull å
jernmalm.
(Forts.)*

Beträffande detta hinder anser jag — och jag förmodar att Kammarens flertal delar denna uppfattning — att det är ådagalagdt, att ett sådant hinder finnes. Jag vill på tal derom göra ett berigtigande till det påstående, som nyss fäldes af en ledamot af Kam-maren, att utskottet skulle hafva haft del af allt, som i denna fråga föreligger, innan det fattade sitt beslut. Han begick dervid ett misstag så till vida, att utskottet hade del af de konferensprotokoll, hvilka fördes vid de förberedande underhandlingarna i Paris och meddelats af vår minister derstädes, men icke af det transsumt af protokollet uti sammansatt svenskt och norskt statsråd i frågan, hvilket inkom först sedan utskottet fattat sitt beslut. Man måste ju tillmäta ännu större vikt åt detta protokoll, såsom ett uttryck för *regeringens* uppfattning af frågan vid det tillfälle då traktaten först afslöts. Konferensprotokollen angäfvö blott underhandlarnes uppfattning, men transsumtet regeringens. Det är sålunda ådagalagdt, att svensk-norska regeringen hade den uppfattning, att orden *»mindre gynsam behandling»* inneburit, att exporttullar icke skulle få åläggas, ty utrikesministern hemställde, att Kongl. Maj:ts minister måtte få bemyndigande att medgifva intagande i traktaten af den bestämmelsen, att under traktattiden några exporttullar icke finge påläggas i Sverige och de i Norge icke förhöjas. Denna hemställan vann Kongl. Maj:ts bifall, och i öfverensstämmelse dermed utfärdades instruktion för underhandlarne i Paris. Till följd deraf intogs i traktatens artikel IV förbud mot en mindre gynsam behandling vid varors utförelse än den då gällande. Det synes mig derför klart och uppenbart, att den svensk-norska regeringen accepterat den uppfattningen, att exporttullar icke äro förenliga med traktaten.

En föregående talare hade sin särskilda uppfattning af frågan, som jag hört förut uttalas, men hvilken jag icke trodde skulle komma att upprepas här i Kam-maren, då det icke kunde annat än skada den sak, till stöd för hvilken han anförde densamma. Han sade att 1865 var nog meningen å ömse sidor den, att exporttull icke finge påläggas, men derom talades icke ett ord vid 1881 års underhandlingar. Jag hemställer huruvida, om två personer ingå en öfverenskommelse och det föreligger ett autentiskt aktstycke, som angifver huru denna öfverenskommelse blifvit uppfattad, den ene kan, efter det öfverenskommelsen förnyats, säga, att så var meningen förra gången, men icke nu. Hvad skulle den andre tänka om en sådan kontrahent? Jag vill icke att vi skulle blifva utsatta för det omdöme, hvilket skulle blifva följden af att vi hyste en sådan uppfattning.

Jag har äfven af ett annat skäl icke kunnat instämma med reservanterna; ty det hinder, som ligger i mellanrikslagen, har icke blifvit med ett ord omnämndt af dem. I min reservation har jag erinrat om att i 2 § mellanrikslagen stadgas: »för varor, som ifrån

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.*
(Forts.)

ena till andra riket landvägen utföras, skall hvarken utförselstull eller transitoafgift ega rum.» Nu är det herrarne väl bekant att en stor, om icke den största delen af den malm, som brötes i Norrbotten, skulle komma att taga vägen öfver Norge, nemligen malmen från Juckasjärvi-grufvorna, hvilka ligga icke mer än 8 svenska mil från Ofoten — således icke mer än hälften så lång väg från vesterhafvet som från Gellivara till Luleå. När således denna bestämmelse lägger hinder i vägen för uttagandet af exporttullen, och en större del af utförseln går till Norge, anser jag, att reservanterna bort påpeka detta. Jag vet man invänder, att mellanrikslagen kan upphävas eller ändras. Riksdagen har gått så långt, att den gifvit be- myndigande åt Kongl. Maj:ts regering att utan Riksdagens hörande uppsäga denna lag. Men, mine herrar, jag tillåter mig tvifla på, att en svensk regering kommer att använda detta magtmedel förr än det visat sig omöjligt att på underhandlingarnas väg komma till ett resultat, hvarigenom lagen ändras i öfverensstämmelse med båda lan- dens intressen och ställning till hvarandra. Först då tror jag man kan vänta användning af denna fullmakt, men det kan komma att dröja temligen länge, innan så sker, och erfarenheten visar, att dy- lika underhandlingar stundom blifva ganska långvariga. Innan de hinna afslutas kan ställningen inom Riksdagen hafva ändrat sig. Äfven om det öfver hufvud taget är möjligt att framdeles genom- föra en förändring i det syfte, som här nämnts, så skall jernvägen till Ofoten vara färdig redan år 1891, och då består kan hända ännu detta stadgande i mellanrikslagen. Det har för mig tett sig som en stor ofullständighet i betänkandet, att man icke omnämnt detta förhållande, då man velat anföra skälen mot påläggande af exporttull.

Jag har med hvad jag anfört icke velat uttala någon bestämd åsigt angående lämpligheten eller olämpligheten af exporttullar. Jag tror, att det ur en eller annan synpunkt kan vara ändamålsenligt att pålägga någon slags afgift, så vida det kunde ske under sådan form, att icke all malmexport drabbades af samma afgift. Hade man således kunnat finna en annan utväg än exporttull, hade jag gerna tagit den i betraktande. Det var ock denna tanke, som före- sväfvade en af Kammarens ledamöter, då han afgaf det anförande, hvilket åtföljde remissen till utskottet. Jag har läst detta anförande med uppmärksamhet, men har svårt att komma till klarhet, huru den åsyftade talaren, herr Hedlund, tänkt sig saken. Han påpekar, att enligt nu gällande inmutningslag kronan afhändt sig sin förra eganderätt till malmfyndigheter och sålunda äfven rätten att för deras bearbetande upptaga en afgift, men, säger han, om kronan »kunde återfå denna rättighet på en annan väg, hvartill må hända en billig utförselstull kunde vara tjenlig, och om kronan derigenom kunde beredas inkomst, så synes det mig, att man derigenom icke öfverträdt lagen för det fria utbytet, åtminstone icke mer än som vore fullt rättmätigt». Det torde för de fleste vara svårt att upp- fatta denna tankegång, att kronan skulle kunna återvinna denna

rätt, som hon afsagt sig, genom en billig utförselstull. Det förstår jag ej huru man han säga; ty det är en helt annan sak att pålägga en tull än att upptaga grufvegareandel eller »royalty».

Vidare anser samme talare, att om kronan kunde på detta sätt bereda sig en inkomst, skulle icke lagen om det fria utbytet öfverträdas, åtminstone icke i någon svårare grad. Huru nu den omständigheten, att kronan skulle hafva inkomst utaf den på en utförselsartikel lagda afgiften, skulle kunna innebära att lagen om det fria utbytet mindre åsidosattes, det förstår jag ej. Då kunde man lika väl säga, att genom en införselstull åsidosattes ej lagen om det fria utbytet i någon svår grad. Ehuru jag således ej kunnat förstå detta, har dock bevillningsutskottet funnit den af talaren »framhållna principen beaktansvärd»; det hade sålunda ock varit utskottets sak att visa, hvad meningen dermed varit, hvilket utskottet ej gjort.

Det förekommer mig som om utskottets ifrågavarande betänkande vore väl knapphändigt för att behandla en så vigtig principfråga som den om åsättande af exporttull, en helt ny slags tull, som vi ej haft på 25—30 år. En så vigtig fråga hade bort äfven ur principiell synpunkt något utredas. Så har dock ej skett, utan har utskottet inskränkt sig till några korta påståenden utan bevis. Bland dessa påståenden förekommer på sid. 9 ett, som är synnerligen märkvärdigt, nemligen att »genom utförandet af malmen ur landet försvinner ett kapital, hvilket icke kan återförvärfvas, utan för alltid blifver borta». När jag läste detta, tänkte jag, att här måste hafva föresväfvat utskottet någon tanke på malm, som vid utförseln sjunkit i hafsens djup och sjunkit så djupt, att man icke kunnat få upp den igen, ty icke kan man säga att en malm, hvilken utföres och återkommer i form af kapital för att här användas i produktionens tjänst, är ett försvunnet kapital. Den blir tvärt om ej kapital förr än den utföres; ty icke kan man kalla den döda malmen, som ligger i lapplands berg, för kapital; den kan blifva ett kapital, men detta ändamål vinnes, som sagdt, först genom utförseln. Det har för mig varit ofattligt, hur man kunnat uttrycka sig på det anförda viset. — På sid. 10 säger utskottet, att exporttullens åsättande vore en åtgärd, som för bergshandteringen, i stort sedt, skulle vara till båtnad. Hvaruti skulle nu denna båtnad bestå? Jo, naturligtvis deri, att all malmexport blefve omöjlig, ty blefve den ej en omöjlighet, skulle ju ändå mellersta Sveriges bergshandtering vara utsatt för den konkurrens, man vill förebygga, och det afsedda syftemålet sålunda icke vinnas. »Båtnaden» kan ej tänkas ligga i annat än fullständigt hinder för utförseln och vinnes ej detta mål, blefve den enda verkan af tullen, att statskassan finge en ny inkomst.

Utskottet har temligen snävt och knapphändigt affärdat det intresse, som från mellersta Sveriges bergslager sökt göra sig gällande mot exporttullens åsättande, och menat tro på, att malmexporten derifrån vore så obetydlig, att man icke behöfde fästa sig dervid. Det framgår emellertid af de upplysningar, hvilka lemnats

*Ifrågasatt ut- af utskottet, som om denna export skulle hafva stark benägenhet
förselstull å att stiga. Enligt hvad i utskottets betänkande uppgifves, har expor-
jernmalm. ten från denna del af landet 1886 utgjort 19,000 tons, under det
(Forts.) den 1888 stigit till 47,000 tons, således en högst betydlig stegring,
och jag vet ej, hvarför man icke skall kunna förutse en fortsatt
stegring. Enligt hvad upplysts i utskottet, kan till följd af nuti-
dens förbättrade arbetsmetoder af de rika men oartade malmerna
från mellersta Sverige, särskildt från Grängesberget, hvilkas jernhalt
uppgår ända till 60 å 70 procent, tillverkas jern, som hör till det
yppersta i sitt slag. I utskottet förevisades en plåt, som uppgafs vara
tillverkad af malm, som hållit ända till tre procent fosfor, och
hvilken plåt blifvit viken i hydraulisk press utan att man kunde på
densamma upptäcka ett spår till spricka. Det synes mig hårdt och
obilligt att i den så kallade urgamla svenska jernhandteringens in-
tresse uppoffra dessa grufbrytare i mellersta Sverige. Jag kan ej
tro att denna handterings intresse skulle kräfva, att en del af dess
egna barn uppoffras.*

Man har föruttsagt, att till följd af den aftagande tillgången
på jernmalm jernprisen skulle komma att stiga, och en af motio-
närerna från denna Kammare har till och med tydligt uttalat såsom
sin åsigt, att så måste ske. Det är herr Reuterswärd, som på sid. 2
af sin motion säger, att »till följd af denna minskade tillgång på
råvaran, malm, måste sannolikt det allmänna priset å jern inom få
decennier komma att stiga betydligt». Är det så, har man den upp-
fattningen, att prisen ändå komma att inom få decennier stiga be-
tydligt, synes mig en åtgärd som den föreslagna exporttullen ej
vara af behovet påkallad. Sammanställer man hvad i öfrigt sagts
om den aftagande tillgången på malm, synes det ock sannolikt, att
den förutspådda prisstegringen inom få decennier skulle blifva en
verklighet.

På grund af hvad jag anfört yrkar jag afslag så väl på ut-
skottets hemställan som på alla motionerna.

Herr Adelsköld: För en hvar af Kammarens ledamöter, som upp-
märksamt åhört det anförande, som i början af detta plenum af herr
statsministern afgifvits, bör det vara uppenbart, att franska och spanska
handelstraktaterna lägga hinder i vägen för åsättande af exporttull
å jernmalm. Men äfven om, såsom en af motionärerna om malm-
tull antydt, detta förhållande skulle kunna genom underhandlingar
ändras, finnes för mig ett skäl, som alldeles oberoende af traktaterna
bestämdt talar mot malmtullens påläggande och det är dess för-
hållande till Luleå—Ofotenbanan. Under de öfverläggningar, som
vid åtskilliga tillfällen egt rum i Kammaren rörande denna jernväg,
har jag flere gånger uttalat mina betänkligheter mot beviljandet af
den utländska koncessionen och framhållit de möjligheter till för-
vecklingar mellan svenska staten och det utländska jernvägsbolaget,
hvertill den kunde gifva anledning. Bolaget har emellertid kommit

till stånd och jernvägen till en del utförts, så att malm redan börjat transporteras från Gellivara till Luleå. Men mycket återstår ännu att göra innan banan kan anses fullbordad i enlighet med nådigt faststald arbetsplan, och enligt uppgifter, som jag erhållit, lär banan komma att blifva oerhördt dyr i anläggningskostnad. Då härtill läggas de antagligen blifvande stora trafik- och underhållskostnaderna för en så nordligt belägen jernväg, samt transportkostnaden för malmens öfverförande till utlandet, hvarigenom tackjern af gellivaramalmen, enligt i Kammaren framlagda kalkyler, skulle komma att ställa sig dyrare än af spanska malmer, är det sålunda all anledning antaga att, såsom äfven af en föregående talare på smålandsbänken framhållits, banan icke kan komma att lemna någon ränta på det betydliga anläggningskapitalet. Jag föreställer mig därför, att när bolaget förr eller senare kommer under fund med detta resultat, bolaget skall finna med sin fördel förenligt att till resonabelt pris hembjuda banan till inköp åt vare sig svenska staten eller något svenskt privat bolag. Emellertid hafva i svenska pressen kraftigt framhållits de stora fördelar svenska staten skulle hafva af att ega banan, och dessa uttalanden hafva reproducerats i utländska tidningar — jag har sett dem återgifna i engelska tidningar. Man måste således i utlandet få den uppfattningen, att svenska staten eller något enskildt inhemskt bolag gerna skulle vilja blifva egare till denna jernväg, och då är ju ingalunda omöjligt, att man i utlandet skulle kunna komma på den tanken, att svenska Riksdagen genom påläggandet af tull å jernmalm, hvilken skulle bidraga att försvåra jernvägsbolagets ställning, helt enkelt skulle vilja på ett behändigt sätt annektera det utländska bolagets egendom. Detta är för mig ett alldeles bestämdt skäl att yrka afslag på utskottets förslag och jag föreställer mig, att ingen af denna Kammares ledamöter, vare sig han hyser protektionistiska eller frihandels vänliga åsichter i tullfrågan, skall vilja vara med om ett beslut, som ej blott strider mot ingångna traktater, utan äfven i utlandet ej utan skäl skulle kunna tydas såsom ett *illojalt* sätt att komma åt Luleå—Ofotenbanan.

På grund af hvad jag nu anfört får jag yrka afslag både på utskottets hemställan och på alla motionerna.

Herr Ericsson: Jag anhåller att få med några ord förklara min ställning till denna fråga, för så vidt den icke blifvit tillräckligt tydligt uttryckt i min motion.

Då jag erfor, att de föreliggande motionerna om exporttull å malm skulle väckas, uppstodo hos mig allvarliga betänkligheter, hvilka jag sökt i största korthet i min motion uttrycka. Enär jag icke oaktadt försök kunnat inverka på de andra förslagen i den rigtning min motion afser, nemligen att den malmexport, hvilken under en lång följd af år egt rum från mellersta Sverige, skulle blifva oberörd af exporttullen, kunde jag ej finna annan råd än att i största hast hopskrifva och inlemna min motion, och äfven om

*Ifrågasatt ut-
förelstull å
jernmalm.
(Forts.)*

*Ifrågasatt ut-
förelsetull å
jernmalm.*

(Forts.)

jag ej i klämman lyckats träffa det rätta, bör hvar och en lätt kunna finna syftet dermed. A andra sidan har jag deremot icke kunnat undgå att känna sympati med motionärernas afsigt att lägga exporttull på Norrbottens jernmalmer, detta med så mycket större skäl som jag redan för många år sedan efter en resa, som jag jemte åtskilliga andra riksdagsmän företog till de norra provinserna, uttalat en liknande tanke. I en liten afhandling återfinnas dessa mina ord, hvilka jag anhåller att få för Kammaren uppläsa:

»Det vill synas som det rätta vore, att Gellivaras malmfält blefve en svenska statens tillhörighet, så att staten åt en och hvar, som derifrån önskade erhålla malm, kunde upplåta rättighet att mot afgäld till kronan der bryta densamma. Så värdefulla malmtillgångar böra icke ensamt disponeras af utländske män» o. s. v.

Häraf synes min mening om saken, att nemligen min sympati för exporttullen haft sin grund deruti, att genom densamma svenska staten skulle kunna återförvärfva en egendom, som jag anser aldrig borde hafva blifvit densamma frånhänd.

Deremot kan jag icke instämma i den motivering, som blifvit af motionärerna anförd, att nemligen export af Norrbottens malmer skall kunna skada vår gamla jernhandtering; något sådant kan jag ej antaga. En föregående talare har ock redan på ett fullt uttömmande sätt uttalat sig om denna sak.

På, såsom jag tror, goda skäl sluter jag deremot, att ett bifall till motionärernas eller utskottets förslag skulle verka till direkt skada för en redan bestående ärlig handtering, den lilla malmexport som eger rum från bergslagen, hufvudsakligen från den trakt, der jag är bosatt. Måhända har ej heller jag funnit den rätta utvägen, då jag föreslagit, att man icke skulle pålägga exporttull å malm, som hölle under 60 procent jern. derom kan nog vara mycken fråga; men jag hade trott, att då i utskottet sitta personer, som väl förstå jernhandteringen, utskottet med tillhjälp af min antydan skulle blifva i stånd att föreslå hvad som kunde vara lämpligt för att undvika förfördelande af en loflig näring, men det har utskottet ej gjort. Det är dock betydligt olika värde på malm, som håller 40 till 50 procent jern, och sådan, hvars jernhalt uppgår till 70 procent, och det måste därför anses vara en stor orättvisa att lägga samma afgift på all slags malm, då vissa malmer kanske ej äro värda ens tredjedelen af hvad andra äro. Jag anser, att bevillningsutskottet bort taga detta i betraktande, och jag hade ej väntat, att mina meningsfränder i tullfrågan skulle helt och hållet förbise den anmärkningen, att den föreslagna exporttullen kommer att verka till skada för en näring, som redan finnes. Frihandlarne påstå visserligen, att vi skulle komma att skada de svenska näringarna, men om så genom af tullvännerna fattade beslut sker, stämmer det ju illa med vårt program. Vi vilja ju icke skada någon näring, utan tvärt om hjälpa hvar och en.

Bevillningsutskottet har emellertid icke fäst sig vid denna an-

märkning, att en redan befintlig näring skulle blifva lidande, om förslaget antages. Jag tror dock att den är riktig och har äfven hört min mening upprepas under diskussionen i Andra Kammaren såsom skäl för afslag af motionerna.

*Ifrågasatt ut-
förelstull å
jernmalm.*

(Forts.)

Det är visserligen godt och väl att söka genom exporttullen återfå den rätt, som kronan en gång lemnat från sig, men jag vill anmärka, att det varit betydligt bättre, om svenska kronan haft kvar sin af ålder egande rättighet att uppbära tionde af malmfyndigheter. I våra gamla bergsförfattningar var nemligen stadgadt, att om någon ville upptaga malm på kronans mark, skulle sådant anmälas och hvart 30:de skeppund eller tunna erläggas till kronan i tionde. Dessa bestämmelser upphäfdes genom 1855 års grufvestadga, hvilket jag anser vara ett stort fel. Hade det ej blifvit begånget, hade alla dessa yrkanden, som nu föreligga, varit alldeles obehöfliga.

En återgång till det forna förhållandet skulle sålunda lända till mycken nytta, och en motion är i detta ämne i denna Kammare väckt, hvilken jag för min del anser vara mycket beaktansvärd.

Den förste talaren yttrade något om våra finska traktatsförhållanden och gjorde en lång bevisföring emot det yttrande derom, hvilket förekommer i min motion. Detta yttrande var dock ganska oskyldigt. Jag har icke sagt, att denna motion violerar Finlands rättigheter gent emot Sverige, men jag älskar att tro, att inom denna Kammare ännu finnes sympati för det land, hvarmed vi så långa tider varit förenadt, och väntar att man här skall hafva klar uppfattning af vigten af att den förbindelse, som ännu eger rum mellan detta land och Sverige, kan bibehållas. Jag fruktar, att i fall ett sådant tullskydd som det nu föreslagna införes, den sympati, hvilken ännu finnes i Finland för Sverige, skall deraf taga skada, en sak, som tyckes mig vara att tänka på. Jag har mottagit flera förfrågningar, huru vida det väl vore möjligt att Sverige skulle vilja hindra Finland att här få sitt lilla behof af jernmalm fylldt. Kammarrens beslut i dag kommer att blifva ett svar på dessa förfrågningar.

Jag tror, att jag nu tillräckligt förklarar anledningen till min motion och vill därför ej längre upptaga Kammarrens tid, utan ber att få instämma i det af herrar Stephens och Forssman framställda yrkandet om afslag på utskottets förslag.

Herr Bergman: Då jag icke kan gilla de åsigter, som uttalats i de föreliggande motionerna, ber jag att få gifva skäl för denna min uppfattning.

Motionärerna anse, att den svenska bergshandteringen lider in-trång af den stora produktionen på världsmarknaden. De hafva sökt att finna bot häremot och tro sig hafva funnit ett medel, som skall leda till det afsedda målet. Denna stora produktion på världsmarknaden har, säger man, tagit i anspråk så oerhörda kvantiteter jernmalm, att förråden af sådan malm nu börjat utsina, och för att icke gifva ny näring åt denna handtering vill man nu förhindra,

*Ifrågasatt ut-
förelsestull å
jernmalm.
(Forts.)*

att någon export af de lappländska malmerna skall kunna komma i fråga. Sedan man genom en sådan anordning åstadkommit malmbrist på världsmarknaden och jernprisen följaktligen börjat stiga, då först anser man tiden vara inne att i stora massor på marknaden utsläppa Norrbottens malmer. Sverige skall då kunna dominera hela jernmarknaden och en gyllene tid skall börja för Sveriges jernhandtering. För att emellertid allt detta skall kunna realiseras, måste exporten från Norrbottens grufvor förhindras, då eljest de utländska fabrikanterna skulle komma i tillfälle att i stora kvantiteter erhålla denna trakts rika och goda malmer och trycket på vår bergshandtering sålunda ytterligare ökas. Dessa resonemang äro fulla af inkonsequenser och icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet.

Uppgiften om en snart blifvande malmbrist på världsmarknaden är alldeles obevisad och ingalunda öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Emot den uppgiften att i Bilbaofältet år 1883 endast fans kvar 50 millioner tons kan ställas det meddelande, som uti ett föredrag inför British Association den 31 augusti 1887 lemnades af Jeremiah Head, geolog och stor jernfabrikant, att nemligen nämnda år uppgick tillgången på jernmalm dersammastädes till 150 å 200 millioner tons. Att fortfarande en storartad export från Bilbao motses, kan bedömas deraf, att oaktadt der nyligen blifvit färdig en hamnbyggnad, som kostat 15,600,000 francs är en utvidgning af hamnen redan börjad med en beräknad kostnad af 30,600,000 francs. Sådana kostnader nedläggas i sanning ej på förbättring och utvidgning af en hamn, hvarifrån exporten inom några få år skulle upphöra.

Exporten från Bilbao för 1888 kan i öfrigt mycket väl hafva minskats med 600,000 tons, såsom en af motionärerna uppgifver, men deraf är ingalunda någon gifven följd, att exporten från öfriga delar af Spanien under nämnda år aftagit.

Exporten från det öfriga Spanien, som 1885 utgjorde endast något öfver 400,000 tons, hade under 1886 och 1887 ökats till öfver 1 million tons för hvardera året.

En af motionärerna uppgifver bland annat, att de år från år ökade kvantiteterna af jernmalm, som världsmarknaden konsumerar, »togs nu nästan uteslutande från de rika malmfälten vid Bilbao». Denna uppgift är mycket vilseledande, emedan den lätt kan uppfattas så, som om världsmarknaden verkligen hotades af brist på jernmalm. I Bilbaogrufvorna brytas i medeltal årligen 4 millioner tons, men enligt tillgängliga officiella uppgifter uppgår den årliga jernmalmsuppföringen i samtliga jernproducerande länder till omkring 50 millioner tons. Det är således endast omkring 8 procent af det totala malmbehovet, som fyllas från Bilbaogrufvorna.

Huru vida det af motionärerna gjorda påståendet, att den befärade bristen på jernmalm icke kan fyllas från annat håll än från

Sverige, är riktigt, torde säkrast och lättast belysas genom en kort öfversigt af malmtillgångarne i andra länder.

En af motionärerna har sjelf lemnat upplysningar om malmtillgångarne i *Finland* och detta lands resurser inom eget område, i händelse exporttull å malm skulle omöjliggöra utförsel af denna vara från Sverige. I *Storbritanien*, som årligen konsumerar 17 å 18 millioner tons, brötos 1885 mellan 15 och 16 millioner tons; resterande behovet, omkring 3 millioner, togs från andra länder. I Luxemburg uppskattades 1885 malmtillgången till 290 millioner tons. Denna malm kostar 2 francs per ton lastad i vagn. På många ställen i Tyskland och *Frankrike* finnas jernmalmsfyndigheter af betydighet. På *Elba*, *Sardinien* och på flera öar i Medelhafvet finnas stora och rika malmdepositioner, hvilka ännu icke kommit till användning. *Vester om Bilbao*, i Pyreneerna och södra Spanien, i Algier med flera ställen finnas stora malmförråd, hvilka man nyligen börjat tillgodogöra i stor skala. Slutligen må omnämnas de rika och omfattande malmfyndigheterna i *Ryssland*, af hvilka särskildt må påpekas de värdefulla magnetitmalmerna i guvernementet Cherson i närheten af Svarta hafvet, hvilka uppskattades till 2,000 millioner tons, och af dessa ligga stora kvantiteter i öppen dager. Denna malm håller i allmänhet 10 procent mera jern än Bilbaomalmen. Enligt professor Lichtenbergs analys uppgår fosforhalten till 0,029 å 0,045 och svafvelhalten till 0,014 å 0,032 procent. Malmen från dessa grufvor, hvilka redan bearbetats i stor skala af trenne mäktiga bolag, kostar, lastad i vagn, 2,50 francs per ton.

Uppgiften på malmtillgångarne i olika länder är långt ifrån fullständig, men det anförda kan vara fullt tillräckligt för att visa, att den af motionärerna bebådade bristen på malm, som skulle tvinga världsmarknaden att vända sig till Sverige för fyllande af sitt malmbehof är helt och hållet illusorisk och ingalunda af beskaffenhet att framkalla den ringaste oro. Men äfven om den uppgiften vore riktig, att världsmarknaden skulle komma att lida brist på malm och att behovet icke skulle kunna fyllas från annat håll, än från Sverige, såsom motionärerna säga, samt att detta behof skulle tagas från de lappländska malmfälten, hvilkas export, enligt motionärernas uppgifter, skulle kunna beräknas till fyra millioner tons, huru låter då detta verkställa sig med den nu ifrågasatta exporttullen? För att kunna åstadkomma en så stor export af malm, måste grufvorna innan dess bearbetas och hållas i ett fullt ordnad skick, och detta låter icke verkställa sig, om en exporttull kommer till stånd, hvilken skulle verka detsamma, som ett exportförbud. Detta kan med mycken lätthet bevisas. Priset på gellivaramalmen måste naturligen rätta sig efter de pris, som äro gängse på öfriga ställen i världsmarknaden. Såsom motionärerna hafva uppgifvit, är den malm, som tages från Bilbao, mest användbar. Vi kunna då taga priset på denna malm såsom ett medelpris. Mr Head uppgifver, att priset

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Ifrågasatt ut-
förelsestull å
jernmalm.
(Forts.)

på malm i Bilbao är 4,70 à 5,29 kronor per ton fritt ombord derstädes. Frakten från Bilbao till Bristolkanalen är 8 kronor. Således skulle Bilbaomalmen kosta fritt levererad i England 13 kronor. Nu får man naturligen alltid påräkna, att gellivaramalmen i följd af sin rikhaltighet har något högre värde, och derefter måste priset rättas, ehuru det i följd af malmens fosforhalt bör något reduceras. Vi skola nu antaga, att ett förhöjdt pris af en fjerdedels krona per procent medgifves för gellivaramalmen. Således skulle denna malm, som håller 67 à 70 procent, då deremot Bilbaomalmen håller 54 procent, lemna en ungefärlig prisökning af fyra kronor per ton. Priset på gellivaramalmen skulle således i England blifva 17 kronor per ton. Det pris å gellivaramalmen, som uppgafs af en talare på kronobergsbänken, var icke exakt, hvarför jag genom följande upplysning ber att få justera omförmälda uppgift. Denna malm kostar fritt ombord i Luleå 9 kronor per ton enligt föreliggande uppgift och specifikation. Frakten för denna malm, beräknad efter statens taxa, för en väglängd, som i stället för 190 kilometer, såsom den ärade talaren sade, är 212 kilometer, skulle således komma på 6 kronor per ton i Luleå. Om brytningen och malmens nedförande från berget till jernvägen och andra utgifter beräknas till 2 kronor 50 öre samt royalty 50 öre — allt per ton —, blir priset således omkring 9 kronor. Nu är denna malm, efter hvad föreliggande kontrakt gifva vid handen, såld till 10 kronor 80 öre. Således skulle man hafva en behållning af 1 krona 80 öre per ton, fritt ombord i Luleå. Men om man der till lägger den 25 procents förhöjning på transporten, som i koncessionen är medgifven, eller 1 krona 50 öre, så skulle malmen således komma att kosta 10 kronor 50 öre i Luleå, och då vore det endast 30 öre i behållning per ton. Jag glömde nämna, att om malmen skulle föras till England, så får man beräkna, egendomligt nog, frakten från Luleå lika billig som från Bilbao, ehuru vägen är 50 procent längre. Det kommer sig deraf, att malmen från Luleå föres i stora jernångare om 2,000 à 3,000 tons drägtighet, som alltid äro tillförsäkrade returfrakter af stenkol och jernvägsmateriel. Emellertid visar det anförda, att om tull åsättes malmen, så kan ingen sådan vara utföras från Gellivara och kringliggande grufvor. Den af motionärerna föreslagna tullen 7 à 10 kronor per ton angifver så mycket tydligare, att berörda förslag haft till syfte, icke att skaffa en inkomst till staten, utan helt enkelt att omöjliggöra hvarje export af malm och sålunda döda all verksamhet vid de norrbottniska grufvorna och förhindra, att någon bergshandtering der skall komma till stånd.

Det framkastade förslaget är sålunda endast en maskerad manöver för att få ett indirekt exportförbud till stånd.

Oaktadt motionerna äro i rikt mått sirade med blommor och lysande förespeglingar, så finnes dock ett och annat uttryck, som visar den verkliga innebörden af dem. Sålunda säger herr af Burén rent ut: »att malmexporten bör hindras med alla till buds stående

medel», och då herr Reuterswärd uti klämman af sin motion betonar *Ifrågasatt utbehöfligheten af att icke någon större mallexport från Sveriges förselstull ä nordliga trakter kommer till stånd, samt då herr Harald Eriksson vill från exporttull befria malmer med mindre än 60 procents jernhalt, så visar ju detta, att det endast är malmerna från lappmarkerna, som man egentligen vill träffa genom den föreslagna exporttullen eller rättare sagdt exportförbudet.* Export af malm från det mellersta Sverige skulle sålunda fritt få ega rum, blott den norrländska grufbrytningen och utförseln af malm derifrån kan hindras. Den yttrade farhågan, att malmutförsel från Norrbotten skulle åstadkomma skada för den svenska jernhandteringen, är så mycket mindre befogad, som dessa malmer äro i hög grad besvärade af oarter. Af den år 1875 till Norrbotten uppsända jernkommissionens berättelse framgår, att malmen i de 41 jernprof, som togos i Gellivara, håller en minimihalt af 0,4 procent fosfor och en maximihalt af 1,8 procent, och i de 21 jernprof, som togos i Kirunnaavaara, en minimihalt af 1,2 procent och en maximihalt af 2,8 procent fosfor. Upplysningsvis må nämnas, att dessa prof togos ingalunda från de mest fosforförande grufvorna, ty då hade fosforhalten blifvit betydligt högre, utan de togos 400 fot högre upp på malmberget, och der är fosforhalten betydligt mycket mindre. Så väl i Gellivara som i Kirunnaavaara finnas grufvor, som hafva ända till fem procent fosforhalt och deröfver. I Luossavaara är fosforhalten mycket mindre, men 2 jernprof af de 8, som der togos, visa dock en medelfosforhalt af 0,08 à 0,06. Tillgången i Luossavaara är för öfrigt mycket obetydlig, jemförd med tillgången i de två förutnämnda malmfälten. Det är således uppenbart, att fosforhalten hos dessa malmer gör dem för behofvet i mellersta Sverige alldeles oanvändbara, och det kan således icke vara med minsta olägenhet förenadt, om dessa malmer få utföras från Norrbotten, förutsatt att icke en sådan tull blir åsatt, som förhindrar all export. Men, mine herrar, det är en annan export, som försiggår här i landet, utan att man dervid fäst det ringaste klander, oaktadt det är just den, som torde i väsentligaste mån skada vår jernhandtering, nemligen exporten af råämnen och oarbetadt jern och stål, såsom tackjern, smältstycken, göten och stångjernsafhugg samt på sin höjd halffärdigt jern och stål, såsom förhållandet är med en stor del af det jern, som utföres under benämning stångjern. Det synes därför, som om det vore långt mera berättigadt, att tull åsattes sådant jern, hvilket icke undergått någon vidare förarbetning efter den första dyrbara metallurgiska processen, än att sådan tull skall åsättas malm.

Det är ingalunda min afsigt att här säga, att en sådan tull vore behöflig, eller ens lämplig, men jag har endast velat visa, att den vore mera befogad, än tull på malm.

Man klagar i allmänhet öfver, att Sveriges export försvåras genom tull på många håll, och att vår industriella verksamhet derigenom i betydlig grad skadas. Men då vi nu hafva en artikel, som

Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)

kan gå i de flesta länder utan något tullhinder, då vill man icke tillåta detta, utan en sådan export skall förhindras genom åsättande af tull. Detta är ett i Sverige, åtminstone på senare tider, icke användt sätt att söka undertrycka en loflig industriell verksamhet, och i afseende på jernhandteringen är ett sådant tillvägagående högst oväntadt. Ty i anseende till våra malms fosforhaltighet äro vi ovilkorligen tvungna att exportera stora kvantiteter af denna vara. Det synes emellertid som om några få af de gamla jernfabrikanterna skulle anse sig hafva en sorts privilegium här i landet på att ensamma idka bergsbruk, och att hvarje nytt uppslag dertill måste förhindras. Ett sådant sätt att gå till väga kan ju icke vara riktigt. Om man i stället med uppmärksamhet och intresse följde med sin tid och dess uppfinningar och förbättrade arbetsmetoder, torde man icke behöfva tillgripa sådana utomordentliga åtgärder, som de nu föreslagna, för att hålla sin egen industri uppe. Detta tillvägagående och denna åsigt är dessutom i öppen strid med de principer, som på senare tiden gjort sig gällande här i landet och som funnit uttryck i importtullar, att nemligen den inhemska industrien måste skyddas för utländskt intrång, och att hvarje börjande ny verksamhet behöfver och bör erhålla ett sådant skydd. Här är just fråga om en sådan börjande ny verksamhet, för hvars bringande till verkställighet uppträdes stora penningesummor, af in- och utländske män, och för hvars vidare utveckling ytterligare fordras betydliga uppoffringar, För att kunna göra de norrbottniska malmerna tillgängliga, hafva under de senare åren ofantliga summor användts, utan att någon invändning hörts från något håll deremot. Staten har sjelf bekostat undersökningar af dessa malmtillgångar, och ehuru den icke direkt lemnat denna näring något understöd, har den dock gifvit tillstånd till anläggande af kommunikationer, hvilka äro det första vilkoret för en blifvande industri.

Jag får slutligen fästa Kammararens synnerliga uppmärksamhet på den stora orättvisa, som skulle drabba särskildt den provins, der dessa malmtillgångar finnas. Det föreliggande förslaget har också väckt oro i dessa bygder, och befolkningen har vändt sig till sina representanter vid Riksdagen för att uttala sin klagan och sina djupa bekymmer. Norrbotten har i dessa malmtillgångar, om de få tillgodogöras, erhållit af naturen stora och rika resurser, hvilka också äro det enda, som står denna i öfrigt så vanlottade fjellbygd till buds. Att hindra tillgodogörandet af dessa tillgångar vore ju icke förenligt med billighet och rättvisa. Ett tillgodogörande af dessa hjälpmedel är dessutom af vigt icke endast för bygden deruppe, utan äfven för den arbetsbehöfvande befolkningen i hela vårt land. Man klagar öfver, att folket emigrerar i brist på arbetsförtjenst, men här skulle kunna bildas ett Amerika i vårt eget land, som skulle efter hand lemna en god och jemn arbetsförtjenst åt flera tusen svenske män. Men då, efter nedläggande af ofantliga kapital, man ändtligen kommit derhän, att dessa tillgångar skola tillgodogöras, då vill

man med alla tillgängliga medel söka förhindra denna verksamhet. Ett afstängande från hvarje möjlighet att afsätta malmen kommer ju att omöjliggöra all bearbetning af grufvorna. Detta sätt att gå till väga kan ju icke vara riktigt och icke ens tillständigt. Af skäl, som jag haft äran nu anföra, och under loflig öfvertygelse att exporttull på malm skulle skada hela landets jernindustri och särskildt utförseln af fosforhaltig malm ifrån mellersta Sverige och de norrbottniska malmfälten — får jag, Herr Grefve och talman, vördsamt yrka afslag å så väl motionerna som utskottets förslag.

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Grefve Strömfelt: I likhet med den förste talaren näst efter hans excellens herr statsministern, vill jag angifva min ståndpunkt i den föreliggande frågan. Men i olikhet med det slut, till hvilket han kom, vill jag tillkännagifva, att jag, oberoende af ingångna traktater och förbindelser, aldrig skolat lemna min röst till ett, efter mitt förmenande, så onödigt och orimligt förslag som det föreliggande. Jag gör detta så mycket hellre, som jag sett i nästan hela den protektionistiska pressen och äfven samtalsvis hört inom och utom Riksdagen det påståendet, att »protektionisterna» skulle dela motionärernas åsigt, och att endast traktaterna skilja dem i afseende på tidens lämplighet att bifalla förslaget. Då jag har gjort detta uttalande, vill jag likväl tillägga, att ostridigt är, att den svenska jernhandteringen, de svenska jernverken under en följd af år arbetat under så svåra, så tryckande konjunkurer, att det icke på något sätt kunnat förvåna mig, att en del af dess representanter nu, troende sig skåda uppstigande, hotande moln vid horisonten, tillgripit medel för att afvärja den efter deras uppfattning hotande faran, om hvilkas lämplighet och gagn meningarna bland protektionisterna äro ganska väsentligt delade. De, som dela min uppfattning om den föreliggande frågan, tro, att den svenska jernhandterings framtid ganska obetydligt beröres af en varande eller blifvande malmexport. För att den skulle bero af malmexport, måste utskottets antagande vara ett faktum. Det måste vara konstateradt, att de europeiska länder, hvilka i större skala bedriva jernindustri, äro eller snart blifva i saknad af lämpliga malmer för densamma, för att en exporttull eller ett förbud för utförsel af svensk malm skulle kunna verka hvad utskottet och motionärerna önska, nemligen en allmän prisstegring på jern på världsmarknaden. Utskottet har påstått, att så skulle vara förhållandet, men mellan påstående och bevis är ett stort afstånd, och i bevis har utskottet brustit. För några få dagar sedan yttrade den aktade motionären på detta rum, att det utländska jernet hade stigit, under det att samma förhållande icke egt rum med det svenska. Han ansåg då, att orsaken dertill vore att söka i brist på nödigt förlagskapital hos jern tillverkarne i landet. Nu befarar han, att det svenska jernet skall tryckas ned i pris af en annan orsak, nemligen malmexporten. För min del tror jag icke, att orsaken till det svenska jernets relativt låga pris är att söka i något sådant förhållande. Jag tror, att

Ifrågasatt ut-
förelsestull å
jernmalm.
(Forts.)

orsaken ligger på ett helt annat område. Genom nya, förändrade tillverkningsmetoder har det svenska *dyra* träkolsjernet för en hel mängd förutvarande behof i utlandet blifvit öfverflödigt och ersatt af det *billigare* stenkols- eller cokesjernet. Detta, mine herrar, är ett förhållande, som hvarken kan bestridas, bortresonneras eller afhjelpas genom en exporttull på malm. För min del tror jag, att den svenska jernhandteringens framtida ställning beror antingen derpå att det svenska träkolsjernet kan nedbringas till ett tillverkningspris, någorlunda i jemförelse med det så kallade cokesjernet, eller också att svenske män taga hand om ifrågavarande fosforhaltiga malmer o. s. v. och förädla dem inom landet genom anläggande af masugnar vid kusten, der så lämpligen kan ske. Men nu säger man förmodligen: detta låter sig icke göra, och en ledamot af bevillningsutskottet har i Andra Kammaren sagt, att ett skäl till den föreslagna tullen vore, att en metallurg hade uträknat jemnt huru mycket billigare priset på tackjern af gellivaramalm skulle blifva, om det tillverkades i England, än om tillverkningen skedde vid Luleå. Om jag minnes rätt, sade han tre kronor, och den siffran stämmer också med tullen, såsom den är föreslagen. Detta är metallurgens uträkning. Jag vågar bestrida den på grund af ett inträffadt faktum. Herrarne minnas säkerligen ännu, hurusom Luleå—Ofoten-bolaget förra året begärde att få anlägga masugnar vid Luleå, men att detta nekades, emedan bolaget var utländskt. Men hvad innebär sjelfva denna ansökning? Jo, att bolaget, som skeppat malmen till England och der kunnat följa tillverkningsprisen å tackjernet, hade funnit, att om det fått tillstånd att tillverka tackjernet vid Luleå, så hade det der kunnat frambringas *billigare*. Detta är en räknefråga och kan icke här med siffror utredas, men den beror på förhållandet mellan tur- och returfrakter gent emot enkla frakter. Jag har haft mycket att göra med fartygsfrakter, och jag vet, hvilken orimligt stor roll tur- och returfrakter spela. Det hufvudsakliga skäl, hvarför man plägar åsätta en råvara exporttull, är om denna råvara hotar att utsina inom ett land, så att man befarar, att inom en längre eller kortare tid tillgång på densamma skulle saknas för eget behof, vare sig användning eller förädling. Att så icke är förhållandet i Sverige med jernmalm, har utskottet fullständigt bevisat, ty vi hafva ju, enligt utskottets utredning, outtömliga tillgångar deraf på ett enda ställe. Men hvad skulle då blifva den logiska följderna af att nu åsätta denna råvara exporttull? Derom får man i utskottsbetänkandet en aning eller upplysning, hvilken jag vågar säga står, tills vidare, för mig rent obegriplig. Utskottet skänker nemligen herr Hedlunds anförande vid remissen af denna motion en ganska stor uppmärksamhet, ett anförande, hvarom jag, liksom herr Forssman, får säga, att jag icke förstår, att man af »exporttull» kan tillskapa »royalty». Utskottet säger: »den af herr Hedlund sålunda framhållna principen synes utskottet så mycket mer beaktansvärd, som genom utförandet af malmen ur landet försvinner ett kapital, hvilket icke kan återförvärfvas».

Detta är för mig bland det mest obegripliga, jag någonsin hört. När jag exporterar malm, får jag naturligtvis, under förutsättning att jag icke exporterar den till insolvent person, in malmens värde i penningar till landet. Hvad är det då för kapital, som försvinner ur landet och icke kan återförvärfvas? Detta har ledt mina tankar helt naturligt till andra artiklar. Det är samma förhållande med göten, tackjern, stångjern, bly, trä, timmer, plankor och bräder m. m. m. Alla dessa artiklar skickas ut ur landet för att undergå vidare förädling och återförvärfvas icke. Menar man åter förädlingskapitalet i det nyss citerade uttrycket, så försvinner detta äfven vid exporten af dessa artiklar. Således bör, om tull pålägges malm nu, då äfven tull påläggas alla de andra artiklarne framdeles. Så fordrar konsekvensen; detta har man då att befara. Möjligen kan en annan förklaring gifvas åt detta utskottets uttryck, och då jag vet, att friherre Barnekow är antecknad att uppträda efter mig, torde kanske förklaringen erhållas af honom.

För de fleste af Kammarens ledamöter torde det vara klart, af hvad åsigt man än är i sjelfva hufvudfrågan, att ett bifall till utskottets förslag vore detsamma som att bryta ett ingånget aftal med två om icke tre nationer, och jag befarar därför icke, att Kammaren skall biträda detsamma. Det är därför öfverföddigt att mera grundligt ingå i pröfning af sjelfva frågan, utan skall jag stanna vid hvad jag har anfört. Ett ber jag dock att herr motionären och de med honom liktänkande behagade observera. Jag antager denna fråga vara grannlaga mot honom, som af innerlig öfvertygelse om behof väckt densamma, men den är äfven grannlaga mot hans motståndare, ty det finnes många jernverksegare och många grufegare, till hvilka jag i en liten grad räknar mig, det finnes bergsmän och bergslag, hvilka väl icke under andra förhållanden skulle utan en skarp strid tillåta ett, om jag så får säga, särskildt intresse i mellersta Sverige — som jag befarar för tillfället låtit blåsa upp sig till ett stort och mäktigt intresse, ett så kalladt statsintresse — att för dem stänga en lika loflig som naturlig källa till förvärf. Man har sagt, jag vet icke med hvad skäl eller rätt, att i motionärernas förslag äfven skulle ligga ett annat syfte, icke nämndt. Det är möjligt. Om jag har kunnat rätt utfundera det syftet, så vill jag säga, att om sjelfva målet är jag lika angelägen som motionärerna och utskottet, men på deras nu inslagna väg hvarken kan eller vill jag vinna det. Jag yrkar afslag så väl å motionerna som å utskottets hemställan.

Friherre Barnekow: Jag har begärt ordet för att besvara en ledamot af utskottet, som förklarade, att det i reservationen intagna transsumtet af statsrådsprotokollet den 2 februari 1865 icke förelagat så tidigt i utskottet, att han hunnit yttra sig öfver detsamma. Jag skall gifva honom rätt deri, att detta transsumt, skrifvet på detta papper, då icke förelåg, men samma sak, skrifvet på ett annat papper, förelåg. Men detta säger man innebär mera, ty det innebär rege-

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Ifrågasatt ut-
förelsestull ä
jernmalm.
(Forts.)

ringens åsigt i frågan. Ja, det må så vara, men har icke, sedan detta transsumt kom utskottet till del och hans excellens herr statsministern ytterligare förklarar sig i Kammaren, motionären dock yrkat bifall till sin motion? Derför antager jag, att det blifvit samma resultat, om detta transsumt, skrifvet på detta papper, hade förelegat då utskottet fattade sitt beslut. Jag ber att med ett par ord få bemöta den siste talaren. Han begärde, att jag skulle lemna en förklaring öfver ett uttryck i utskottets betänkande, men då jag reserverat mig mot utskottets beslut, torde jag icke hafva någon skyldighet dertill. Men var det hans mening, att han ej förstod hvad jag menade med mitt yttrande om afgiften, så vill jag säga, att jag har den uppfattningen, att när en stor rikedomskälla finnes i en landsdel, kan det vara fråga om, huruvida icke denna rikedomskälla äfven bör i någon mån bidra till statens inkomster.

För att icke splittra meningarna vill jag slutligen förena mig med dem, som framställt yrkande om bifall till herr Boströms reservation med den klämman, att ifrågavarande motioner icke må för närvarande till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Lundeberg: Mot några af de uttalanden, som här i dag blifvit gjorda, ber jag få inlägga min gensaga och då i första rummet mot det påståendet, att en tull, satt på malm, icke skulle vara för vår jernbandtering nyttig. Här äro så många gånger relaterade anledningarna till svenska jernhandteringens närvarande ställning, huru densamma på senare tider oupphörligen gått nedåt, i samma mån som den utländska gått framåt, huru så att säga en frigörelseprocess pågår, hvarigenom utländingen söker att göra sig oberoende af vårt svenska jern. Detta är så många gånger framfördt, att jag icke vill orda vidare derom, men att denna frigörelse på senare tider kommit in i sådana former, att den har all utsigt att lyckas, och att det hufvudsakligen är malmen, i sammanhang med nuvarande stora möjligheter att kunna tillgodogöra densamma, som åstadkommit detta resultat, torde icke vara så allmänt känt.

Det är Siemens-Martin-ugnarne, som hufvudsakligen hafva hedern häraf. Tack vare dessa har det t. ex. lyckats England att af ganska underlägsna, fattiga malmer, i blandning med utländsk bättre malm och svenskt godt tackjern, åstadkomma en produkt, som snart nog torde komma att till fullo motsvara de flesta behof i förevarande hänseende. Före användningen af den utländska malmen var detta icke för England tänkbart.

Jag vet mycket väl, att siffror icke tilltala Kammaren, men jag nödgas likväl be att få lemna några sifferuppgifter för att belysa, i hvilken ofantlig utsträckning malmimporten till de stora jernproducerande länderna på sista åren tilltagit. Dessa siffror äro hemtade från den redogörelse, som the British Iron Trade Association årligen plägar utgifva öfver dessa förhållanden inom hela världen. Af dessa uppgifter framgår, att importen af malmer utgjorde

	år 1876	år 1887
till England	672,000 tons,	3,763,000 tons
» Amerika	26,000 »	1,114,000 »
» Frankrike	975,000 »	1,154,000 »
» Tyskland	197,000 »	1,036,000 »
» Belgien	671,000 »	1,435,000 »

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Således tillsammans en ökning från cirka 2 $\frac{1}{2}$ millioner år 1876 till cirka 8 $\frac{1}{2}$ millioner tons år 1887, eller i rundt tal 6 millioner tons på 10 år. Ökningen för 1887 utgjorde 1,615,000 tons, hvaraf ensamt för Storbritannien 887,000 tons, eller cirka 20 % af den derstädes under året använda utländska malmen. För Tyskland var ökningen 1887 253,000 tons och för Amerika 440,000 tons.

Denna ökning, mine herrar, har icke så mycket berott på, att tillgången på malm i de stora jernproducerande länderna aftagit, utan den har till hufvudsaklig del berott *derpå*, att dessa länder nu, mer än förr, se sig i stånd till att kunna bättre tillgodogöra malmen, och om man, för att å nyo taga England till exempel, söker finna, huru denna ökning derstädes resulterat, visar det sig, såsom jag förut nämnt, att under år 1887 importerades dit 877,000 tons mera malm än under år 1886, hvilket motsvarar en tackjernstillverkning af 500,000 tons, i rundt tal. Tackjernstillverkningen i England för år 1887 öfversteg tillverkningen under föregående året med 571,000 tons, hvaraf framgår, att den ökade tillverkningen af tackjern haft sitt hufvudsakliga ursprung i den ökade importen af malm.

Undersöker man nu, hvarifrån denna stora import af malm kommit, så skall man finna, att af importen till England år 1887, hvilken tillsammans utgjorde 3,762,000 tons, infördes från Spanien 3,597,000 och att resten 165,000 tons, således en obetydlighet, kom från Algier, Grekland, Turkiet m. fl. länder, hvaribland Sverige kontribuerade endast med 657 tons. Under 1888 läser exporten af svensk malm till England hafva utgjort omkring 70,000 tons.

Undersöker man vidare, hurudana malmtillgångarna äro i de länder, hvarifrån denna import till England egt rum, så vet man — och detta erkännes från alla håll — att Spaniens rika tillgångar börjat minskas och att det icke torde dröja länge, innan malmexporten derifrån måste aftaga, äfvensom ock att de under senare tider så mycket omtalade grufvorna i Algier dels icke äro af betydighet, dels ligga ganska illa till, samt att i öfriga länder malmtillgången icke är stor.

Jag kan nu icke kontrollera de siffror, som af en föregående talare här blifvit anförda. Han talade om att hela förbrukningen af malm i världen vore 50 millioner tons, och att sålunda den tribut, som vi dertill skulle kunna lemna, icke vore stor. För min del tror jag icke, att vi få fästa oss så mycket vid den saken som icke mera vid det förhållandet, som nu föreligger, nemligen att de

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

förnämsta jernproducerande länderna börja mista de källor, hvarifrån de hittills fått sin malm, och att de måste söka nya. Hvar de skola söka dessa, är icke svårt att säga.

Samme talare framhöll äfven såsom skäl, hvarför vi borde befrämja malmexporten, att tillgången på stenkol börjar blifva synnerligen begränsad, och att den dag torde komma, då stenkolen taga slut. Jag förstår icke riktigt detta hans resonnement, ty icke lär tillgången på stenkol för jern tillverkningens behof blifva större derigenom, att vi koncentrera uersmältningen af malmen på några få år, i stället för att vi hålla på dermed en längre tid. I hvarje fall tror jag icke, att härutinnan någon fara föreligger. Det fans en tid, då man icke kände till stenkol, men ändå fabricerade jern, och så som uppfinningarna nu gå framåt, torde äfven den tid kunna komma, då man icke nödvändigt behöfver stenkol för att fabricera jern. Det är ju ej omöjligt, att elektriciteten kan äfven i detta fall blifva till nytta och stöd.

Med förut nämnda faktorer för ögonen är det icke svårt att förstå, hvart de länder, som behöfva jernmalm, skola vända sig, när malmen börjar tryta i Spanien; det blir utan tvifvel till nordliga Sveriges rika malmberg, hvarifrån kommunikation för godt pris kan åstadkommas.

Huruvida vi, då vi känna det ändamål, hvartill malmen skall användas, känna den betydelse, den kommer att hafva för vår jernhandtering, skola i lugn och ro och utan gensägelse och godtgörelse medgifva en sådan export; om vi skola sätta vapen i händerna på utländingen mot oss; om vi skola söka bereda honom ett lätt tillfälle att med våra egna resurser motverka vår egen industri och kanske efter hand komma en gammal näring att utdö, på dessa frågor finner jag icke svaret vara svårt att gifva. Denna bild är kanske dyster och mörk, men min öfvertygelse är — den må stå för min räkning — att den tiden kan komma, om vi icke ordna oss för att söka undvika en sådan eventualitet. Det synes mig, att vi fast mera, såsom våra förfäder gjort, borde söka bevara och för oss tillgodogöra de naturtillgångar, som blifvit oss gifna.

Det anfördes äfven andra skäl mot denna tull. Det påstods, att bergshandteringen i mellersta Sverige skulle komma att lida stort afbräck deraf. Så vidt jag vet, har det hittills varit omkring 30,000 tons malm, som derifrån utförts, men det förmenas, att denna utförsel skulle kunna blifva omkring 100,000 tons. Men de, som sjelfva hafva ordnat om tullens skadlighet för denna export, uppgifva, att hela behållningen vid denna export blir 50 öre per ton, en siffra så låg och så nära produktionskostnaden, att den lika väl kan komma på förlustsidan som på vinstsidan. Dertill kommer, att den jernväg, som transporterar denna malm, har satt sin frakt lägre än någon annan jernväg inom landet, just för att kunna åstadkomma denna malmexport. Man fraktar malmen 26 mil för 41 öre per 100 kilogram, det vill säga 17 öre per centner, hvilket gör icke fullt $\frac{2}{3}$ öre

per centner mil. Jernvägen gör således icke någon lysande affär på denna frakt och icke heller göra grufvegarne det på malmen, ty 50 öre per ton eller 2 öre per centner räcka icke långt till räntor och andra omkostnader samt torde i sjelfva verket ej lemna något som helst utbyte mot malmens kapitalvärde. Men äfven om någon fördel för det närvarande skulle föranledas genom en sådan export, lärer väl icke mången hafva förhoppning om, att den fördelen skall blifva af lång varaktighet, enär de malmer, som hittills exporterats från mellersta Sverige, i allmänhet endast hålla omkring 50 procent jern, då deremot den lappländska malmen håller omkring 70. Det är visserligen sant, att malmen vid Grängesberg håller omkring samma procenttal men brytnings- och transportkostnaden ställer sig så väsentligt mycket lägre för den lappländska malmen, särskildt när banan till Ofoten blir färdig till begagnande, att det icke lider något tvifvel, att all export af malm från mellersta Sverige tager slut, när malmexporten från Lappland blifvit vederbörligen ordnad.

Här har vidare af en talare blifvit antydt, att det skulle kunna hända att, om vi besluta tull på malm, så skulle utlänningarne derigenom lockas att anlägga masugnar och verk i norra Sverige. Han anförde för detta kalkyler, som jag icke var i tillfälle att följa med, men jag har också kalkyler, som finnas här tillgängliga för hvem som önskar taga del deraf. De äro uppgjorda af fullt opartiska personer, fullt förfarna med grufdrift och bergsbruk, med befraktningar och köpmannaskap. Af dessa kalkyler visar sig, att om den lappländska malmen användes för tillverkning af tackjern vid Gellivara, kan tackjernet levereras i engelsk hamn för ett pris af 58 shilling. Anläggas masugnar vid Luleå blefve priset 55 shilling, men om malmen exporteras till England, blir kostnaden för det deraf tillverkade tackjernet 41 shilling per ton. Dessa kalkyler äro fullt jemförliga med hvarandra, så till vida att samma utgångssiffror ligga till grund för dem; och skulle något misstag på ett eller annat ställe förekomma, hvilket ju är möjligt, så verkar det ungefär lika på alla håll. Här af framgår tydligt, att det icke kan ligga i utlänningarnes intresse att bygga masugnar vid Luleå. En föregående talare hänvisade visserligen till det förslag, som jernvägsbolaget före jul gjorde hos regeringen i afseende på öfverlemnandet af banan, men jag anser icke, att man kan tillmäta de uppgifter, som detta förslag innehåller, någon afgörande vikt. Jag tror icke, att deraf framgår, att masugnar med fördel kunna anläggas vid Luleå, men deremot något helt annat, som jag icke här anser skäl att beröra. I exporttullen föreligger sålunda här vid lag ej någon fara, men *det skulle kunna hända*, att om tull åsattes malm, skulle staten deraf kunna få en behållning af 3 shilling per ton, och det skulle vidare kunna hända något annat också, nemligen att en del af malmen förädlades inom vårt eget land, såväl inom mellersta Sverige, som icke har så godt om malmer, som man vill låta påskina, som äfven vid de norr-

*Ifrågasatt ut-*ländska strömmarne der alla betingelser af vattenkraft, malmer och
förselstull å kol finnas för en stor industri.

jernmalm.
 (Forts.)

Man har vidare sagt, att det icke skulle vara svenska staten värdigt att, sedan jernvägsbolaget fått koncession under tyst förut-sättning, att derigenom en malmexport skulle möjliggöras, staten sedan genom några sina åtgärder skulle lägga hinder i vägen för denna export. Ja, detta är visserligen ett mycket ridderligt skäl, som man till en viss grad får böja sig för. Men grannlagenheten kan gå för långt och i detta speciella fall tror jag, att den gör det. Konseqvensen af denna princip skulle vara, att vi, under hela den tid, som öfverenskommelse i afseende på grufbrytningen räcker, jag tror att det är 50 år, skulle vara förhindrade att vara herrar i vårt eget hus, förhindrade att i afseende på handelslagstiftningen inom detta område vidtaga de åtgärder, som för oss kunna synas lämpliga. De exempel torde vara få, som visa att sådan hänsyn tagits gent emot egna medborgare, och bästa beviset härför är just, såsom förut i dag blifvit nämnt, Riksdagens beslut under förra Riksdagen angående äsättandet af tullar, hvarigenom mångas beräkningar och intressen korsades samt kanske rent af gingo under.

Jag kan icke anse, att utländingen i detta fall bör hafva större förmåner än vi sjelfva. Ingen stat torde finnas, som följer sådana motiv, och i detta speciella fall torde så mycket mindre någon anledning dertill förefinnas, då det är väl bekant, att vederbörande jernvägskoncessioner endast genom oupphörliga eftergifter från statens sida kunnat fullfölja jernvägsanläggningen, hvilken ju för öfrigt är en affär och, såsom hvarje annan affär, underkastad vexlingar. Dessutom kan jag för min del icke anse, att vi skulle kunna genom tullar bestämma prisen i världsmarknaden, och lära väl malmprisen, likasom alla andra varupriser, bestämmas af tillgång och efterfrågan, och lika väl som det kan hända, att prisen blifva lägre, än jernvägsbolaget beräknat, lika väl kunna de blifva högre, och vi hafva ej någon förpligtelse, att i det ena eller andra fallet ersätta dem för att deras kalkyler icke gått ihop.

Här har vidare af ett par talare framhållits den af utskottet begagnade motiveringen, att ett kapital skulle försvinna, om malmexporten befordrades. Jag kan icke finna annat än att denna fråga, i detta speciella fall och som den nu föreligger, är ganska tvifvelaktig. Ty, mine herrar, vi hafva funnit, att engelsmännen sjelfva i en af sina tidningar, Mining Journal, angifvit som en tröst för de klagande engelska grufvegarne, att de skola komma väl ihåg, att de icke böra hafva något ondt öga till den svenska malmexporten, ty malmen fraktas på engelska jernvägar, med engelska fartyg, och smältes i engelska masugnar af engelska arbetare. Hvad är då slutresultatet af detta resonnement? Helt enkelt, att hvad Sverige får i behåll, det är den aflöning, som kan komma dess arbetare till del vid grufbrytningen. Huru vida detta blir ett så stort kapital, lemnar jag derhän, och huru vida denna aflöning kan jem-

föras med den rikliga inkomst, som tillföres handteringen vid en genomgående tillverkning af jern, från malmen ända till de färdiga effekterna eller med afkomsten från såghandteringen, der allt arbete tillgodokommer landet från det att timmerstocken hugges i våra skogar, framföres till flottled, flottas i våra strömmar och vidare förädlas i våra sågar och hyffingsverk, detta vill jag lemna osagdt. Jag tror att bevillningsutskottet i denna sin framställning icke haft så orätt.

*Ifrågasatt ut-
förelse till ä
jernmalm.
(Porta.)*

Vidare har det sagts, att vi genom åsättande af denna tull kanske skulle stöta oss med en större magt, hvilken är en betydande konsument af våra varor. Jag håller för, att denna magt är så stor och så mächtig, att den tager föga hänsyn till hvad vårt lilla land gör och låter, och specielt tror jag icke, att den fråga, som nu är å bane, är af den beskaffenhet, att den omfattas af detta lands styrelse med någon välvilja, något intresse. Derutinnan kan jag således icke finna någon fara.

Behovvet af tull och rättighet att pålägga densamma synas mig sålunda vara gifna.

Komma så de mycket omtalade traktaterna. Om tolkningen af dessa har här förut blifvit så mycket framhållet, att jag i den frågan skall fatta mig kort. Jag kan emellertid icke underlåta att beklaga att de finnas till, ty efter min tanke hafva de utträtt föga godt, men mycket ondt. Jag beklagar ännu mera att, när franska traktaten första och äfven andra gången framlades till Riksdagens pröfning och beslut, icke då på en gång framlades de underhandlingar, som hade föregått traktaten och genom hvilka framtida Riksdagens bestämmelserätt blef bunden på ett helt annat sätt än hvad som framgick af traktatens ordalydelse, samt Riksdagen förhindrad att efter sitt godtfinnande ordna sin handelslagstiftning inom områden, der den på grund af traktatens ordalydelse kunde anse sig suverän. Huru ringa betydelse emellertid den andra parten fäster vid de före traktatens ingående förda underhandlingar, derpå har man det bästa bevis, då man i 1881 års protokoll finner, att franska handelsministern uttalat, att importen af hafre från de förenade rikena till Frankrike skulle vara fri; men detta oaktadt hafre blifvit under traktatstiden pålagd en tull af 3 francs pr 100 kilogram, och hvilken tillämpas så mot oss, som mot andra. Detta har kanske sin förklaring deruti, att de förenade rikenas underhandlare icke funnit det nödvändigt eller ock underlåtit att få in detta medgifvande i traktaten. Huru som helst, härmed synes emellertid, att våra medkontrahtenter hålla sig till traktatens lydelse och icke till innehållet af de förda underhandlingarne.

När vi nu vilja sätta tull på en vara, som är utan någon betydelse för de andra kontrahtenterna — någon import af jernmalm eger nemligen icke rum härifrån till Frankrike eller Spanien; snarare skulle en tull på malm vara till fördel för Spanien, än tvärt om — då kunna vi icke få våra önskingar i detta fall uppfyllda och

*Frågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

då svaras med hänvisning, icke så mycket till traktaterna, som icke mera till de underhandlingar som föregått desamma, och vid hvilka, såsom vi se, de andra kontrahenterna icke fästa sig då det gäller deras egna intressen. Det är i sanning mycket nedslående, att en fråga som denna, af underordnad beskaffenhet hvad traktaten beträffar, icke skall kunna ordnas.

Men då, af hvad hans excellens herr statsministern här anfört, oförtydligt framgår, att sådant icke är möjligt, och då det ej torde vara skäl för Kammaren att fatta ett beslut, som icke kan genomföras, får man väl böja sig för nödvändighetens lag och således icke yrka bifall till utskottets förslag, utan endast inskränka sig till att anhålla om bifall till den af herr E. G. Boström med flere afgifna reservationen. För min del skulle jag likvisst vilja hålla fast vid, att den motivering, hvaraf reservationen är åtföljd, äfven ingår i Riksdagens beslut.

Då jag nu slutar, uttrycker jag den varma förhoppning, att vi skola hafva inhemtat någon lärdom af de bestående traktaterna och de på sådant sätt skola blifva oss till någon nytta, likasom jag lika varmt hoppas, att, när dagen och stunden är inne, vi skola veta att taga till vara, skydda och tillgodogöra oss de rika skatter, som en välvillig natur beskärt oss.

Jag yrkar, herr greve och talman, bifall till den afgifna reservationen.

Efter slutet af detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Bäckström: Då jag representerar ett län, der en ganska betydande malmbrytning eger rum, skall jag begagna tillfället att till protokollet få anföra min protest emot all exporttull på malm. Jag kan icke annat än på det högsta beklaga, att denna fråga någonsin blifvit väckt. Den har nemligen framkallat stor oro och mycket bekymmer i bergslagerna och med all sannolikhet har den föreslagna malmtullen äfven åstadkommit ekonomiska svårigheter för de bolag, som för närvarande bygga jernvägar i Lappland, så att de knappast kunna gå i land med de stora företag, hvilka de nu påbörjat. Om än den tull, som utskottet föreslagit, icke förefaller att vara så stor, så är den dock, efter nuvarande förhållanden, liktydig med ett exportförbud. Jag hemställer till hvar och en, om det kan vara för staten värdigt att handla på det sättet emot utländske män, som på god tro placera stora kapital i dessa lappländska jernvägsanläggningar, hvilka kapital sålunda, genom ett penndrag, skulle omintetgöras. Detta är åtminstone icke något inbjudande sätt att få utländska penningar placerade uti industriella företag här i landet, hvaraf jag tror att vi ännu många år äro i behof.

Jag yrkar afslag på så väl utskottets betänkande som alla motionerna.

Herr Ekman: Jag hade föreställt mig, att, efter det meddelande, som hans excellens herr statsministern här gjort om regeringens uppfattning af innehållet utaf de bestående traktaterna, ingen diskussion i Kammaren skulle hafva förekommit eller åtminstone stannat inom helt andra gränser än den nu har antagit. Det hade också verkligen icke varit min afsigt att yttra mig i den föreliggande frågan, så vida icke den näst siste talaren omnämnt vår jernhandterings tryckta ställning och för sin del uttalat den åsigten, att för densammas upphjelpande det skulle vara lyckligt, om något hinder kunde läggas för den stora malmexport, som man nu väntar hufvudsakligen från de lappländska malmtillgångarne. Det är för att emot honom inlägga en gensaga från en annan idkare af den svenska jernhandteringen som jag begärde ordet.

Han har omnämnt den stora importen af jernmalm till åtskilliga länder och huruledes vårt svenska jern, som förut hade en bättre marknad, genom nya arbetsmetoder i de länder, dit malmen infördes, hade blifvit mer och mer utträngdt. Det förhåller sig visserligen så, att vårt svenska jern blifvit öfver allt mer och mer utträngdt af det utländska, som till sin kvalitet väsentligt förbättrats, och att jernhandteringen här i landet nu befinner sig uti en mycket tryckt ställning, men jag undrar om vi icke af detta förhållande kunna hemta en lärdom, huru vi böra anordna vår jernhandtering, för att, under de förändrade förhållanden, som nu hafva inträdt, fortfarande kunna med fördel bedriva densamma. De uppfinningar, som gjort det för utländingen möjligt att tillgodogöra sina egna och ofta dåliga malmer i blandning med bättre sådana, som från andra länder införas, ofta med rätt dryg kostnad, och att samtidigt kunna sänka försäljningspriset för jernet till en grad, som omöjliggör all konkurrens från våra svenska jernverkens sida, skola, öfverflyttade på svenskt område och rätt här tillämpade, efter min förmening kunna bereda den svenska jernhandteringen en god framtid. Jag tror således icke, att vi behöfva, för jernhandterings upphjelpande, söka lägga hinder i vägen för utförande af jernmalmer och allra minst af sådana som hittills vid våra jernverk icke funnit afsättning och sannolikt fortfarande under en lång följd af år icke skola finna sådan, med anledning af egenskapen hos dessa malmer. Ännu hafva vi inom våra jernverksdistrikt stora och rika malmtillgångar af mycket bättre beskaffenhet än de, som finnas i Lappland, för att det skulle komma i fråga, att egarne till jernverken skulle tänka på användning af dessa sistnämnda malmer.

Man har fruktat mycket att exporten af jernmalm från Lapplands malnberg skulle antaga så stora dimensioner. Jag tror dock, att om man verkligen söker göra sig reda för förhållandena, skall denna fruktan ganska snart försvinna. En talare har här i dag upplyst oss om, att det sannolikt icke skulle blifva möjligt att utföra några malmer derifrån till lägre pris, än som för närvarande uppgifves att dessa malmer vid åtskilliga försök betingat, eller 12 sh.

*Ifrågasatt ut-
förelstull å
jernmalm.
(Forts.)*

*Ifrågasatt ut-
förelsestull å
jernmalm.
(Forts.)*

sterling per ton. Men antag, att frakten från Luleå till England skulle kunna åstadkommas så låg som till 8 sh. per ton, hvilket jag tror är det lägsta man kan beräkna, skulle i alla fall dessa malmer komma att kosta i England icke mindre än 20 sh. per ton. För att nu af dessa malmer, som innehålla omkring 66 procent, eller kanske något mera, jern, erhålla 1 ton tackjern erfordras ungefär 1,6 tons malm. Malmen till 1 ton tackjern skulle således i England komma att kosta omkring 1 £ 13 sh. I närvarande stund säljes emellertid malm från Spanien, som i afseende å sin kvalitet står betydligt framom de lappländska malmerna, för 13 à 14 sh. per ton. Dessa spanska malmer hålla visserligen icke mera än 50 högst 52 procent jern. I rundt tal skulle således af dem åtgå 2 tons för att åstadkomma 1 ton tackjern. Efter ett pris af 14 sh. per ton, som är det högsta pris, som nu betalas, gör det 1 £ 8 sh. per ton. Vi finna således, att England skulle behöfva betala 5 sh. mera per ton för att få det nöjet att tillverka tackjern af de svenska malmerna, hvilka äro af sämre kvalitet än de spanska. Bör icke detta vara egnadt att ingifva lugn åt dem, som frukta att malmexporten från Lapplands malmberg skulle komma att så betydligt skada oss?

Man säger, att detta förhållande icke kan räcka så länge, ty de spanska malmerna äro snart utbrutna. Malmtillgångarne i Bilbaodistriktet hafva delvis betydligt aftagit och der torde tillgångarne, efter förloppet af icke så många år, vara mycket minskade men på många andra ställen har dock Spanien stora malmtillgångar af bättre kvalitet än våra svenska lapplandsmalmer och det är gifvet, att så snart en liten stegring i priset inträffar, skola dessa tillgångar komma att tillgodogöras. I närvarande stund göras uti Spanien stora tillrustningar för att kunna exportera malm, som förut legat oanvänd. Jag är i tillfälle att upplysa, att från ett ganska betydande malmfält i södra Spanien, beläget 7 kilometer från Estapona hamn, som ligger strax innanför Gibraltars sund, konstrueras jernvägar för malmens utförande och särskilda kajer byggas för att kunna lossa den samma. Enligt uppgjorda beräkningar vid detta företag, skulle kostnaden ställa sig till det billiga priset af 2 sh. 6 pence till 3 sh. per ton vid hamnen. Vidare finnes i Spanien en mängd malmtillgångar i Pyreneerna, hvarest förut dessa malmer fingo användning i träkolsmasugnar. Då denna handtering sedermera icke kunde fortvara, blefvo grufvorna liggande öde, men i den mån malmtillgången i Bilbaodistriktet minskas, har uppmärksamheten rigtats på dessa i Pyreneerna befintliga tillgångar, som äro ganska betydliga och, genom anläggandet af några icke särdeles kostbara jernvägar, med lätthet kunna föras till hamnarna vid Bayonne eller St: Jean de Luce. I Andalusien finnas ock betydliga malmtillgångar, öfver hvilka Dr. Ferd. Roemer i Leipzig, medlem af den styrelse, som har uppsigt öfver bergverken, har afgifvit ett utförligt betänkande. Han yttrar om dessa malmtillgångar, att de äro nära nog outtömliga och i

flera afseenden bättre än de svenska malmerna. Han jemför dem, äfven i afseende på sin sammansättning, med de svenska malmerna, just därför att de i väsentlig mån innehålla samma bergarter som de svenska. Jag har trott att det, emot den ärade talare, som nyss yttrade sig från talarestolen, kunde vara lämpligt att lemna Kammaren dessa upplysningar. Häraf framgår, enligt min tanke, att de lappländska malmtillgångarne visserligen icke äro de mest eftersökta, som kunna finnas att tillgå för den utländska jernhandteringen, utan att det torde komma att dröja ganska länge, innan de svenska malmerna kunna få någon större afsättning.

*Ifrågasatt ut-
förelstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Under sådana förhållanden tror jag det vara mycket oklokt att, ifall någon export af malm från Sverige verkligen skulle kunna ega rum, genom någon sorts åtgärder motarbeta densamma. Det må vara, att den inkomst, som en sådan malmexport medför, kanske icke blir så synnerligen stor, men den blir dock alltid någon, hvarför jag, som sagdt, tror det vara särdeles oklokt att vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom de som deraf kunde hemta fördel skulle afstängas derifrån.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att om tackjern, tillverkadt af lappska malmer, har en marknad, det redan nu finnes en omständighet, som talar för tillgodogörandet af dessa malmer här i landet, fastän företagsamheten ännu icke blifvit rigtad åt detta håll och det kanske kommer att dröja åtskilliga år innan detta sker. Hvar och en, som bedrifvit jernhandtering, känner till att för att producera en viss vigt tackjern behöfver man i rundt tal samma vigt cokes. För att nu i utlandet med cokes af de lappska malmerna tillverka tackjern måste 1,6 vigt malm utföras, men behöfver icke importeras mera än 1 vigt cokes för att i Sverige bedrifva denna tillverkning. Om vi således vilja hit till Sverige öfverflytta en fabrikation af jern, som för närvarande i utlandet skulle kunna bedrifvas på våra malmer, så hafva vi i det af mig nu anförda sakförhållandet anledning att så göra.

Många andra och viktiga skäl emot exporttull på malm skulle kunna anföras, men jag vill icke vidare uppehålla Kammaren med något anförande, ty, såsom jag började att säga, jag hade hoppats att behandlingen af det föreliggande betänkandet i denna kammare skulle hafva slutat med det meddelande, som hans excellens herr statsministern gjorde. Men då diskussion sedermera uppstod och gaf mig anledning att taga till ordet, har jag velat anförda hvad jag nu sagt och yrkar på grund deraf afslag på så väl utskottets utlåtande som motionerna.

Ropen på proposition upprepades.

Grefve Strömfelt: Jag skall endast be att få göra ett berigtigande till hvad herr Lundeberg yttrade: han sade nemligen — så vida jag rätt uppfattat honom — att, när jag ville bevisa, att man

Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.

(Forts.)

till Sverige kunde — såsom ock den siste ärade talaren konstaterade — medelst införd cokes öfverflytta den i utlandet nu pågående förädlingen af gellivaramalm, jag dervid skulle hafva åberopat Luleå—Ofotenbolagets »försäljning eller hembjudande af sin jernväg till svenska staten». Detta är en fullkomlig missuppfattning af mina ord. Det var nämnda bolags anhållan hos vår regering att *vid Luleå få anlägga cokesmasugnar* i stor skala, som jag sade vara ett *bevis*, att det kunde löna sig att till Sverige öfverflytta tillverkning af cokestackjern.

Sanme ärade talare yttrade äfven, att behållningen per ton å utskeppad svensk malm skulle utgöra 50 öre eller $2\frac{1}{12}$ öre per centner. Vore behållningen icke större, så vore det sannerligen icke mycket värdt att tala derom. Men i utskottets betänkande föreligger en utredning, som visar, att behållningen vid Stripa grufva har under åren 1873—1887 utgjort 12 öre per centner, eller lika med kronor 2.88 per ton, under det brytningskostnaden varit 12 öre per centner, och detta är alldeles icke någon ringa behållning. Jag är disponentdirektör för ett stort stenkolsbolag i Sverige, och jag kan meddela, att på dess stenkol, som säljas till statens jernvägstrafik och dess lokomotiv, har bolaget haft endast omkring 6 öre per centner i behållning, då likvisst brytningskostnaden går till omkring 24 öre. Följaktligen torde icke en behållning af 12 öre per centner anses för obetydlig på en vida oädlare vara.

Herr Lundeberg: Jag anser mig skyldig att meddela, att de uppgifter, som jag lemnat om 50 öres behållning per ton å från mellersta Sverige exporterad malm, uteslutande förskrifva sig från de under hela denna frågas tillvaro detta år i tidningspressen af fackmän, gång efter annan, lemnade uppgifter. Ingeniörer, som sökt utreda denna fråga och hvilka af tidningsredaktionerna angifvits såsom framstående, hafva enstämmigt tidt och ofta förklarar, att 50 öre per ton är allt, hvad som blir i behåll, och med kännedom om frakt- och kostnadsförhållandena m. m. finner jag denna uppgift vida riktigare och mera trovärdig än den af den föregående talaren refererade om 2.40 per ton.

Herr Reuterswärd: Jag anhåller om Kammarens öfverseende att jag åter begärt ordet. Men då jag icke varit den ende motionären i denna fråga, utan motioner hafva i denna Kammare inlemnats af tre ledamöter hvilka alla utgått från olika synpunkter, har det förefallit mig egendomligt att här under diskussionen endast »*motionären*» blifvit åberopad, utan att säga hvilken, liksom om jag ensam skulle stå till ansvar för dem alla. I min motion har jag icke så mycket tagit hänsyn till den visserligen stora frågan som berör vår jernhandterings intressen, utan fast mera haft för ögonen att vi böra draga fördel af de kolossala malmrikedomar vi ega i vår nordligaste provins och hvaraf staten i en framtid kan draga

en nu oberäknelig vinst, om man blott, medan ännu tider är, vet att begagna sig deraf. Jag ber nu att vid besvarandet af gjorda anmärkningar få gå i ordning med frågorna.

*Frågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.*

(Forts)

Friherre Barnekow, som yttrade sig närmast efter mig, begick ett misstag, då han förmenade, att bevillningsutskottet fått i tillräcklig god tid officiel kännedom om hvad regeringen tänkte i denna omtvistade fråga, men förhållandet är, att samma dag regeringen fattade beslutet att meddela utskottet nämnda handlingar fattade utskottet sitt, hvilket skedde på en fredag, och först följande måndag kom regeringens uttalande utskottet till del, hvilket uttalande vi erhöillo tillåtelse att offentliggöra. På mig hade detta sannolikt i alla fall icke inverkat, enär min öfvertygelse är att genom underhandlingar saken ännu kan rättas, men troligt är, att det kunnat inverka på en eller annan inom utskottet, så att dess betänkande möjligen fått en annan form. Den rättighet vi begära, berör på intet sätt de utländska magter, med hvilka vi hafva tarifftraktater, hvadan en välvilligt stämd regering skulle på underhandlingarnas väg kunna skaffa oss vår rätt åter.

Herr Stephens yttrade, att han ansåg hvarje exporttull principiellt origtig. Det må nu stå för hans räkning. Men jag vågar påstå, att sådana omständigheter kunna inträffa i vårt land, att vi måste tillgripa hvarje tillfälle att förvärfva oss inkomster, och att vi måste tillgripa just detta i ännu större skala än hvarom här är fråga, och min fulla öfvertygelse är, att genom en exporttull på Lappmarkens malm statsverkets inkomster skulle vid behof och i en framtid kunna uppbringas till enorma summor.

Talaren sade också, att man icke borde stöta sig med koncessionsinnehafvarne af den nuvarande jernvägen. Jag vill visst icke gerna stöta mig med någon menniska, men de hafva icke fått koncession på annat än jernvägens byggande och trafikande, men icke på att med uteslutande af alla andra exportera malm. Detta har visserligen icke varit deras afsigt, men de hafva genom trafiktaxe-bestämmelsen fått detta monopol.

Han nämnde vidare, att England konsumerar största delen af det jern, som tillverkas här i landet. Detta är icke fullt riktigt. Genom England exporteras visserligen de största jernkvantiteterna från Sverige, men de stanna icke der, utan England är hufvudsakligen endast mellanhand, emedan ofantliga jernkvantiteter gå öfver detta land liksom öfver Hamburg till Amerika, Australien, Kina, Japan, ja till alla världens delar. Men man kan mycket väl tänka sig, att vi en gång kunna komma derhän att äfven förskaffa oss direkta förbindelser med andra verldsdelar utan att behöfva söka dessa mellanhänder.

En talare från stockholmsbanken yttrade sin förvåning och fann det otroligt, (så uppfattade jag hans yttrande), att jag kunde gifva en sådan tolkning åt de ofta nämnda handlingarna, från 1864 års underhandlingar, som jag, då jag hade ordet för en stund sedan

ifrågasatt ut-
försestull å
jernmalm.
(Forts.)

yttrade, eller att dessa ej hade någon bindande kraft vid tillämpningen af nu gällande 1882 års traktat, men denna min tolkning kan icke allenast försvaras, utan är den efter mitt förmenande fullt riktig, enär de vid underhandlingarna 1864 uppställda särskilda villkoren hade helt och hållit förlorat all gällande kraft i samma stund som 1865 års traktat var tilländalupen, och då vid underhandlingarna om en *ny traktat*, år 1881 egde rum, nämndes icke ett ord om nämnda handlingar eller återupplifvandet deraf.

En handelstraktat, sådan som denna, som ingår så i detaljer och berör en sådan mängd af varuartiklar, är att betrakta som ett affärskontrakt för flera år och är bindande, intill dess den bestämda tiden tilländagått, men icke längre, och uppgöres sedan ett nytt kontrakt, deri de gamla bestämmelserna icke återopas, så hafva de ock till all kraft och verkan förfallit. Med dessa traktater hotas man med att ena gången stöta på franska intressen, den andra på spanska intressen och slutligen har talaren äfven dragit fram mellanrikslagen. Men jag tror dock, att den icke behöfver tagas i räkningen vid detta tillfälle.

Vidare har man sagt sig icke kunna förstå meningen med det uttrycket, som utskottet haft, att kapitalet försvinner. Detta är dock lätt att förklara, så vida man med kapital icke menar blott reda penningar utan dels fastigheter, dels skogskapital eller malmkapital o. s. v. Säkert är, mina herrar, att den malm, som en gång blifvit bruten och skeppad utan allt vederlag för landet är för Sverige förlorad, äfven om man fått ersättning för brytningskostnaden.

Det har ock blifvit sagt, att priset å jernet icke i ringaste mån ökas, om man lägger en skatt på malmen. Detta är ett besynnerligt resonnement, ty lägger man skatt på en råvara, som begagnas af en af mina konkurrenser, hvarigenom han får betala denna vara dyrare än jag sjelf, så är det väl naturligt, att han icke skall kunna blifva för mig någon farlig konkurrent. Men får han åter denna vara för intet, under det att jag för dess anskaffande nödgas vidkännas stora kostnader, då blir han en mördande konkurrent.

Samme talare har ock återopat hvad jag i min motion yttrat såsom min öfvertygelse, nemligen att det allmänna priset å jern inom få decennier skall betydligt stiga. Denna slutsats har jag helt enkelt dragit af den omständigheten, att med den ofantliga konsumtion af jern, som nu råder och för hvarje dag växer i hela världen, den tidpunkt skall inträffa, då jernet, som sålunda blifvit en omistlig vara, skall i den mån tillgång på bränsle och malm minskas, ovilkorligen stiga. Men om vi skola nöja oss med att låta decennier gå innan vi kunna draga någon fördel deraf, så blir trösten ringa. Hvad som händer jernhandteringen om decennier, får jag för min del icke upplefva, men jag önskar, att denna handtering måtte

lefva längre än ett eller annat decennium, ty den är allt för vigtig *Ifrågasatt ut-
förelsestull ö
jernmalm.*
för vårt land.

Hvarför, mina herrar, har exporten af svensk malm från mellersta Sverige under de senare åren tilltagit? Orsaken härtill kan jag väl icke uppgifva på grund af egen erfarenhet, emedan jag sjelf icke sysslar med malmexport, men stora grufegare hafva sagt mig, att, emedan det icke lönar sig att tillverka tackjern, emedan tackjernstillverkningen nu kommit i en så förtviflansfull ställning, att mången ej kan få tillverkningspriset åter, men om de sälja malmen, kunna de möjligen få några örens vinst, men använda de malmen och dertill förbruka kolen, så förlora de icke blott malmens utan äfven en del af kolens värde. Detta förtviflansfulla förhållande förklarar således, hvarför exporten från mellersta Sverige tilltagit, oaktadt der icke fins mera malm, än Sverige sjelf behöfver, och det för den närmaste framtiden. De sagesmän jag nyss åberopade äro från samma ort som både herr Bäckström och jag, ty vi äro sockenbor, och jag har från detta håll fått många komplimenter för den motion jag i ämnet väckt, hvaraf tydligen framgår, att det visst icke är den allmänna meningen i den omnämnda bergslagen att det skulle vara en olycka, om någon exporttull lades på jernmalm, och hvarom circa 150 bergsbrukare hafva petitionerat.

En af de ärade motionärerna yttrade sin ledsnad öfver att utskottet icke beaktat hans motion, som gick derpå ut, att den fattigare malmen skulle vara tullfri men att den rikare skulle beläggas med en utförelsestull af 50 öre per 100 kilogram. Denna fråga har utskottet tvärt om taget i moget öfvervägande, och inom afdelningen framlades till och med ett förslag att söka realisera motionärens idé. Men den visade sig vara nästan utförbar. Man skulle nemligen för den skull vara tvungen att hålla kemiska stationer vid alla lastage- eller utskeppningsplatser, hvilket omöjliggjorde hvarje försök att begagna en sådan utväg. Vi hafva således ingalunda förbisett denna motion. Han har fullkomligt rätt uti hvad han nu, liksom förut lärer yttrat, att det var en olycka den stund, då svenska staten tillät hvem som helst husera med de stora malmrikedomarne i Lappmarken utan att lemna kronan ett öre härför. Detta var en verklig riksolycka.

En talare, herr Bergman, har omnämnt, att den norrländska gellivaramalmen har så många oarter, att den icke skulle bli farlig för vår handtering. Han talade äfven om luossavaaramalmen och medgaf, att den var mycket renare. Han uppgaf både fosfor- och svafvelhalten deri och erkände, att denna malm är så utmärkt, att den kan jämföras med hvilka andra malmer som helst i Sverige, men tillade, att rikedomen der icke vore så stor. Den är dock tillräckligt stor för att lemna tusen sinom tusen tons årligen under en mycket lång tid, och herrarne kunna vara öfvertygade, att, när jernvägen en gång kommit dit och blifvit färdig ända till Ofoten, denna malm kommer att spela hufvudrollen. Sjelfva Gellivara malmfälten,

(Forts.)

*Ifrågasatt ut-
förelstull å
jernmalm.
(Forts.)*

der blott jemförelsevis mindre ren malm finnes, komma sannolikt icke i den närmaste framtiden blifva använda till följd af luossavaaramalmens ofantliga öfverlägsenhet.

En talare påstod, att motionärerna skulle på ett eller annat sätt vilja bereda åt mellersta Sverige ett privilegium på att utslutande åt sig anlägga jernverk. Hvem har väl talat om något sådant? Vi hafva ju redan jernverk i Norrland. Ingen af motionärerna har ens satt i fråga att gifva privilegium åt någon viss trakt af vårt land. Ett sådant påstående är fullkomligt grundlöst och gör motionärerna mycken orätt.

Man har slutligen kallat detta förslag *orimligt*. Jag fruktar dock, att den dag skall komma, då äfven desse talare skola finna, att det icke är så oklokt som det nu synes. Större frågor än denna hafva haft svårt att vinna framgång. Men den dag kommer med säkerhet, mine herrar, då vi måste taga vara på dessa rikedomar, och bättre då att nu passa på, medan vi hafva att göra med blott ett bolag, bestående af engelsmän, holländare och inflytelsrika svenskar, än att vänta, till dess denna jernväg med dess environer blifvit en främmande magts, t. ex. Rysslands, tillhörighet, ty då blir det icke lätt att försöka vidtaga några åtgärder i denna rigtning, om vi icke beträdt denna bana i tid.

Hvad de beräkningar angår, som här blifvit gjorda, om hvad gellivaramalmen kostar eller är värd i denna stund, så kan man ju roa sig med dylika kalkyler, men de gagna till intet, ty de lemna icke någon norm för framtiden. Under dessa tryckta jernkonjunkturer, då priset å tackjern och jerneffekter i allmänhet äro som lägst, är det naturligt, att malmen icke kan stå högre i pris än hvad den gör. Men så snart jernhandteringen får bättre konjunkturer, då skall säkerligen också malmen betalas bättre, och då äro dessa nu gjorda beräkningar fullkomligt illusoriska. Om en malm, som innehåller 70 procent jern, åsättes en tull af omkring $12\frac{1}{2}$ öre per centner, lär en sådan kostnad icke spela någon nämnvärd roll för sådana stater som till exempel Ryssland och Finland, der så hög tull finnes som 70 procent af varans nu varande värde. De skola icke hafva någon olägenhet af detta, utan kan det endast vara litet repressalier emot dem. Egendomligt är emellertid, att redan under det första halfår denna gellivaramalm varit i engelska masugnsegares händer, den produkt jern, som frambringats af denna malm, betingat ett öfverpris af 5 shilling per ton mot öfrigt engelskt jern, och hvilken utsträckning detta kan taga, är svårt att beräkna. Säkert är, att denna malm redan nu är så väl känd i England, att den betingar ett högt pris framför mängen annan.

Ehuru jag är fullkomligt förvissad om rättvisan af min sak, så, för att icke splittra rösterna och för att visa, att jag icke vill rida spärr mot det omöjliga, skall jag afstå från mitt första yrkande om bifall till utskottets förslag och i stället instämma i det här af flere talare gjorda yrkandet på bifall till herr Boströms med fleres reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande betänkande numera endast återstode yrkanden dels, på sätt friherre *Klinckowström* föreslagit, att Kammaren skulle bifalla herr E. G. Boströms med fleres vid betänkandet fogade reservation, dels ock att hvad utskottet hemställt skulle afslås.

*Ifrågasatt ut-
förselstull å
jernmalm.
(Forts.)*

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets ifrågavarande hemställan och sedan på godkännande af hvardera af nyssnämnda båda yrkanden, samt förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till friherre *Klinckowströms* yrkande uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, bifalles herr E. G. Boströms med fleres vid betänkandet fogade reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva offallit sålunda.

Ja — 62;

Nej — 47.

Efter förnyad föredragning af lagutskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 26, i anledning af väckt motion om ändring af § 28 i förordningen om urarfvagörelse m. m. den 18 september 1862, biföll Kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets memorial n:o 4, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll; äfvensom statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 32, i anledning af väckt motion om ytterligare ersättning af statsmedel till egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst;

n:o 33, i anledning af väckt motion om fixering af roteringsbesvären;

n:o 34, i anledning af väckt motion i fråga om sättet för förvaring af indelta infanteriets lifnundering;

n:o 35, i anledning af väckt motion om vakansafgifternas bestämmande till samma belopp som det, hvartill roteringsbesväret vid vederbörande regemente uppskattats; samt

n:o 36, i anledning af Kamrarnas skiljaktiga beslut angående väckt motion om användande af en per mille-fonden till Göteborgs försvar åt sjösidan.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades herr *Pehrsson* under fjorton dagar från nästa måndag samt herr *Sjölund* under tre veckor från den 20 i denna månad.

På framställning af herr grefven och talmanen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskottsbetänkandena sättas främst de, som denna dag första gången bordlagts, samt sist de ärenden, som blifvit denna dag bordlagda andra gången.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes klockan 3,06 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
